Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Mercuria
Var Lect
—
1585

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

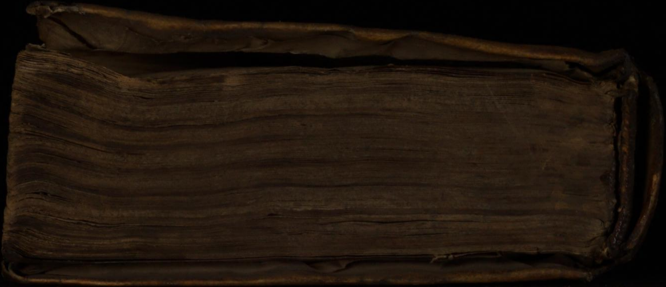

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

4978

4230/A

A.IX.XIX m

16/m

Bertrand

a 8711

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

2 b cc (11) 19915

4230/A

28685

Lib. An. [illegible]
3/08

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

HIERONYMI

MERCVRIALIS

VARIARVM LECTIONVM, IN MEDICINÆ SCRIPTORIBVS ET ALIIS, LIBRI QVINque priores,

Ab auctore aucti & recogniti.

Quibus adiectus est liber sextus antea nunquam editus.

Cum Indicibus copiosissimis.

PARISIIS,

Apud Nicolaum Niuellium, via Iacobæa, ad insigne Columnarum.

M. D. LXXXV.

Boissonade
19915

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

BALTHASARI

GRANGERIO D. BARTHOlomæi apud Nouiodunenſes Cœnobiarchæ, cognato ſuo,

BONAVENTVRA GRANGERIVS. S. P. D.

QVoties animo meo illud occurrit (cognate clariß.) quod Pythagoram dicere ſolitum legimus, duo eſſe hominũ generi Deorum munere tributa longè pulcherrima, nimirum veritatem amplecti, & beneficium ſe in omnes gerere, atque horum vtrumque cum Deorum immortalium operibus comparari poſſe, eorum ſtudium vehemẽter laudare ſoleo, qui cogitationes ſuas omnes eò referunt vt publicam vtilitatem quantum poſſunt augeant. Ex quorum numero cùm illos omnibus anteponam, qui rebus illis quas ingenio perſequimur ocium ſuum tranſmittentes, in diſciplinis tractandis quas veteres excellentiore quadam con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

ditione à natura ſubornati ſcriptis ſuis poſteritati reliquerũt aßiduè verſantur, obſcura illuſtrando, implicata explicando, corrupta reſtituendo, cantionẽ illam in plerisque deſidero quã priuſquàm aliquid ſuſcipiatur memoria teneri neceſſe eſt, vt benè de omnibus merendi voluntati prudentia coniuncta ſit. Sic enim illorum permultos qui hoc tempore cogitationes ſuas in luce atque oculis omnium verſari volunt, Muſis & Apolline nullo (vt ait ille) literis mandare animaduertimus, dum nominis & famæ deſiderio indulgent, vt irritus omnino ſit illorum labor, in quo neque meritum eius qui beneficium conferre ſe putat vllũ agnoſcitur, neque gratia vlla ab eo in quem beneficium conferri putatur rependitur. Tanta eſt ſcilicet quorundam φιλαυτία vt ſtolidi amatoris more quem putidus amaſiæ polypus etiam delectat, quicquid apud ſe commentati fuerint, quamuis nullum ſolertis ingenij aut accuratæ induſtriæ ſpecimen

in eo appareat, idipſum aliorum exquiſitiſſimis eruditiſſimiſque ſcriptis anteponant, nec ſi quid ab aliis rectè dictum aut factum fuerit, id vt probent adduci poſſint. Cuius mali vehementia eò deterior eſt, & ab optima ſalutis ſpe remotior, quòd illi ferè qui eo iactantur (vt inquit Plato) nunquam de remedio comparando cogitant: etſi tantò magis in eius curam incumbendum ſit, quantò maiores animis calamitates infert, perniciémque ingeniis præſentiorem. Quæ non modò illos attingit qui eo correpti ſunt, verùm etiã cæteros omnes, qui vel diſcendi cupiditate allecti ad illorum conſuetudinem ſeſe applicant, vel ex illorum ſcriptis ea ex quibus doctiores fieri ſe putant, imprudenter hauriunt. Quemadmodum verò huic hominum generi honeſtæ mercedis loco ſempiternæ infamiæ pœna ſubeunda eſt, ita dici vix poteſt quàm magno doctorum omnium conſenſu dulciſsimam nominis ſui commendationem audiant, qui omnibus re-

bus instructi quæ ad præclaræ eruditionis cumulum consequendum expeti possunt, ad maiores artes tractandas easdemque aliis impartiendas accedunt. In quibus ex permultis quibus hæc abundant tempora Hieronymum Mercurialē collocare potissimùm soleo, quem ad fastigiū veræ & solidæ eruditionis, summa cū sui nominis gloria, & totius Italiæ singulari ornamento, peruenisse cùm multa confirmēt, quæ ex illius ore quotidie excipi audimus,

Παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος

Οὐτ᾽ ἀφαμαρτοεπὴς vt de Menelao scripsit Homerus, tum verò multæ & variæ de Medicina commentationes quas è manibus dimisit. Ex omnibus autem illis cum primas tenere doctorum hominum consensum conspirare antea animaduerteret, quos variarum lectionum libros inscripsit, in quibus ex immensa ingenij sui supellectile quasi literarum delicias quasdam nobis spectandas proponere voluit, collatis in vnum maximis

grauissimisque ex omni artium genere quæstionibus, ad priores quatuor libros quos ante duodecim annos in hominum luce versari passus est, quintum librum aliquot post annis adiecit. Cúmque in eo scribēdi genere doctorum omnium approbatione stimulos admouente sibi magnopere placeret, superiore anno sextum librum ad reliquorum numerum accrescere, eósque in tuo nomine apparere voluit, quasi amoris mutui inter vos olim suscepti sempiternos testes. Fecit verò patris tui de me honesta apud illum commemoratio cum Patauium venisset, quo illius consilio frueretur, vt quæ editioni huic adiecerat in fide mea deponeret, méque eorum quæ in hac postrema editione facienda essent procuratorē sibi optaret. Quod onus eò libentiùs suscepi, quòd & summam hominis cui numquam cognitus fuissem erga me beneuolentiam literis ad me sæpe scriptis expressam vidi, & ad laudem inter meos inueniendam profuturum existimaui, si ab

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

eo quem eruditionis numeros omnes expleuisse consentiunt omnes, subsidia industriæ meæ, si qua est, expeterentur. Hos igitur libros authoris voluntati obsequutus nomini tuo inscriptos atque dicatos tibi offero, in his commendandis nihil operæ insumens, quòd tibi summo iudicio, & in variis variorum authorum lectionibus exercitatissimo, horum lectionem omnis commendationis vice facturam satis polliceor: extrema hac epistola id vnum à te petens vt illius erga te studium atque voluntatem tantò magis grata memoria prosequaris, quantò nominis tui gloriam cum illius perpetua commendatione duraturam tibi polliceri debes. Bene vale.

Lutetiæ Paris. Calend. Martiis. 1585.

AD HIERONYMVM MERCVRIALEM DE SVIS VARIIS LECTIONIBVS.

Phœbæe subiens laqueata palatia Circes
Fugit Dulychius mixta venena sibi,
Tutus Atlãtiadis sacro medicamine, nigra
Cui radix, floris lactea forma fuit.
At tu præsidiis doctrinæ arcana recludens
Hîc varia in variis quæ latuere libris,
Sancta aperis Sophiæ lõgis erroribus actis
Ausoniæ & Graiæ limina clausa priùs.
Sic tu Mercurij deductum à nomine, fati
Imperio impostum nomen & omen habes

Bon. Grangerius Paris. Medicus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

CATALOGVS AVCTORVM, QVORVM LOCA VEL EXPLIcantur vel emendantur.

Aëtius.
Æſchylus.
Ælianus.
Ælius Promotus.
Æmilius Probus.
Æſchines.
Agatarchides.
Albertus Magnus.
Alexander Trallianus.
Amos.
Antigonus.
Apicius.
Apollonius.
Apſyrtus.
Apuleius.
Ariſtoteles.
Arrianus.
Ariſtophanes.
Archigenes.
Archeſtratus.
Arceſilaus.
Arnobius.
Aſclepiades.
Athenodorus.
Athenæus.
Aurelius Prudentius.
Auerroës.
Auſonius.
Auicenna.
Auenzoar.
Baſilius.
Cato.
Caelius Aurelianus.
Callimachus.
Caſſius Medicus.
Catullus.
Caſſiodorus.
Chalcidius.
Cicero.
Clemens Alexādrinus.
Cornelius Celſus.
Columella.
Cratinus.
Cyprianus.
Democritus.
Demoſthenes.
Dion Caſſius.
Dion Nicæus.
Dionyſius Afer.
Dioſcorides.
Diphilus.
Diodes.
Diogenes Laërtius.
Didymus.
Diodorus Siculus.
Empedocles.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Ennius.
Erasistratus.
Erotianus:
Eradius.
Fauorinus.
Galenus.
Gellius.
Gregorius. { Nazanz.
Halyabbas. { Nyssen.
Heraclitus.
Herodotus.
Heraclides Tarẽtinus.
Hesiodus.
Herophilus.
Hesychius.
Hieronymus.
Hipparchus.
Hippocrates.
Homerus.
Horatius.
Hyginus. Isidorus.
Iulius Pollux.
Iuuenalis.
Lampridius.
Lucianus.
Lucilius.
Lucretius.
Martialis.
Marcellus Burdega-
Macrobius. (lensis.
Mesues.
Michaël Ephesius.

Mnesitheus.
Nemetius.
Nicephorus
Callistus.
Nicander.
Nonius Mar-
cellus.
Oribasius.
Ouidius.
Palladius
Pandectarum
auctor.
Paterculus.
Paulus Aegi-
neta.
Philostratus.
Philemon.
Plato.
Pindarus.
Plinius.
Plutarchus.
Plautus.
Porphyrius.
Polybus.
Praxagoras.
Q. Curtius.
Rabi Moyses.
Ruffus Ephe-
sius. (gus.
Scribonius Lar
Serenus.
Seruius.

Seneca.
Serapion.
Sextus empiri-
cus.
Soranus.
Spartianus.
Stephanus.
Stephanus Athe
niensis.
Stobæus.
Strabo.
Strabonicus.
Suidas.
Synesius.
Terentius.
Tertullianus.
Themison.
Theodorus pri-
scianus.
Theopompus.
Tibullus.
Thucidides.
Varro.
Vegetius.
Virgilius.
Vitruuius.
Vlpianus.
Xenophon.
Zonaras.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

INDEX CAPITVM
LIBRI PRIMI.

De Oesophago & Stomacho locus Galeni emẽdatus, & Aristoteli conciliatus. Lucretius defensus. Pollucis locus correctus, & alter Hippocratis indicatus de Cõcoctione cap. 1.
De Rabie, siue Hydrophobia & Elephantiasi, loci Aristotelis & Medicorum explicati cap. 2.
Restitutus Galeni & Plutarchi locus de Palmulis, & alter declaratus. Nonnulla de Oliuis. cap. 3.
Galeni locus emendatus in 12. Meth. & alter in 13. melius quàm à Linacro interpretatus. cap. 4.
Archigenis locus emendatus apud Galenum: ac de Bulbis nonnulla non respuenda contexuntur. cap. 5.
Locus Galeni de Fœcundis correctus, & nõnulla ad id ex Lucretio & Paulo. cap. 6.
Quid sit Recentatum apud Alexandrum Trallianum, & quæ antiquorum Propomata. cap. 7.
De variis antiquorum refrigerandi vina & aquam modis. De Decocta, & quę fuerit Calda. quid apud Plautum thermopolium & thermopotatio cap. 8.
Loci Aristotelis emẽdati ex Theophrasto, & locus Platonis examinatus. cap. 9.
Loca Galeni & Cælij Aureliani exposita de Angina, & Somno sorbili. cap. 10.
De Isiciis, Itriis & Libis variæ obseruationes & explicationes. cap. 11.
De Pane furnaceo error in Galeni interpretatione explicatus, & alter de Myrtidano Plinij detectus. Quid sit Tractæ Plinio & Athenaeo, cap. 12.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

De aquis vesicariis & Ceretanis. Galeni locus de templo pacis malè à Giraldo intellectus. cap.13.
Error in Aetio correctus de Ficubus, & alia de ipsis. Columellæ de Embammate locus emendatus. cap.14.
Locus Plutarchi de Pithœgiis emendatus, & de festo primæ Augusti diei. cap.15
De Oleo & Butyro, & Aphrogala varia Galeni & aliorum explicata. Plinij locus correctus. cap.16.
De Vino dulci, & de Coitu, Aristotelis & medicorum explicati loci. cap.17.
De variis Vini antiquorum temperaturis pulchra quædam. Locus Hippocratis illustratus, & alius Athenæi correctus, Hesiodique sententia interpretata. cap.18
De Infibulatione, & quid sit apud Galenum Dicere pedem. cap.19.
Ramex quid sit apud Plautum. Historia Domnini. Nōnulla de Varicibus, & de Hirudinibus. cap.20.
Locus Athenaei correctus ex Aristotele, & nonnulla de Canitiæ, & de Capitibus Aegyptiorum, ex Herodoto. cap.21.
De Mensuris potus antiquorum, & ordine earundem. cap.22.
Loca Hippocratis de Aqua & Bile explicata. De bile Anaxagoræ & Aristotelis sententia examinata. Galeni locus explicatus. cap. 23.
De aëre Romano & morbis eius: de Atheniēsi, Lucretij locus. De Moris, Serico, aliqua notatu digna cap.24.
Cur pisces medici antiqui facile concederent ægris. Pisces tintinnabulo vendi solitum fuisse. Quis fuerit Hoedus ex Ambracia apud Gellium: & nonnullla alia de Hoedo. cap.25.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Loca Galeni & Plinij emēdata. Nonnulla de Mangonibus. Cap. 1.

Morem Thuscorum vrendi pueros fuisse antiquum. Herodoti locus notatus, & quædam de Scythis, ex Hippocrate. cap. 2.

Sententia Galeni ex Herodoto cōprobata. De Syrmæa. De Partitione anni secundum Hippocratē. Error sacerdotū Ammonis. Cap. 3.

Theophrasti loca ex Athenæo & Plutarcho correcta. De Sida, de Leguminib. de Pediculis. Theophrasti & Galeni contradictio de Scorpionibus cap. 4.

De variis antiquorum eduliis. Aristotelis locus examinatus. De carne Camelina, de Sumine, de Turtæ nomine. Cap. 5.

Quæ sint apud Platonem Ficus & Vuæ generosæ ex Galeno. De Pane fabaceo, & Faba Aegyptia. Locus Mnesithei de Ficubus. cap. 6.

De pulmonis carne, Galeni contradictio ex Aetio sublata. De Carne leporina, caprina, & de vulpina. De tenera carne locus Galeni restitutus. cap. 7.

Locus Hippocratis emendatus. Galeni locus defensus de Opio. Plinij loci emendati, alter Herodoti de medicis Aegyptiorum examinatus & correctus. Cap. 8:

De Aquarum per plumbum ductarum prauitate, & quod Romæ ex fontibus potarent. Locus Paterculi emendatus. cap. 9.

De Cicuta locus Lucretij explicatus. Aristotelis & Varronis de Capris loca examinata. Nonnulla de Anatome. Cap. 10.

Hippocratis locus emendatus. Locus Diogen. Laertij ex

Galeno mutatus. Galeni de Vrinæ sedimentorum nigredine, & de Lapide vesicæ error. cap.11.
Celsi locus ex Hippocrate notatus & emendatus. Contradictio Galeni examinatur. Nonnulla de Pulsu, item de Herophilo & Asclepiade. cap. 12.
De conditurіs Vinorum. De Vino piccante. De vino Massiliensi. Locus Galeni emendatus. cap.13.
Defenditur Plinius in tractatione Argenti viui & Hydrargyri. Locus Theophrasti restitutus cap.14
De tempore coitus Plutarchi locus restitutus. Hippocrates & Aristoteles collatus. Error Gazæ detectus. De Situ corporis in somno. Error Alexandri contra Hippocrat. cap.15.
De Vua taminia & Labrusca, Plinij & Scribonij locus examinatus & emendatus. cap.16.
De Vua theriacæ. De mulso quædam, & Plutarchi error de vino Massilico, & cur vinũ percolaretur: Plin. locus restitutus. Theodori error. cap.17
Medicinam eiusque regulas ab Aegypto manasse. Locus Hippocratis, Herodoti, Aristotelis, Plutarchi & Celsi in id de purgatione. Aeliani improbatio de lingua Hippocratis. Et de Acrone medico. cap.18.
De Vnguentis, & quid Hippocrati significet Vnguentum Aegyptium. De Metopio locus Hippoc. emẽdatus. Quædam ex Plutarcho de Vnguentis & Mirrha. cap.19.
Morborum rara quædam genera ex Hippocrate, Agatharchide, Plutarcho & Galeno. Locus Hippocratis restitutus, & alter Platonis indicatus. cap.20.
De iis qui semel in die cibos capiunt. cap.21.
De caryce & Carycia. De Apro & Lumbo. cap.22.
Quid sit ὠμήλυσις. De Farre factitio Aetij locus emaculatus: & quod Far hordei. De Hordeo quædam ex

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Aristot. & Apolonio. Cap. 23.
Locus Aristotelis de Melle correctus & expositus. Quod mel conseruet mortua corpora, & alia quædam Cap. 24.
Locus Theophrasti Apollonio collatus. De Helleboro quædam. Alter Theophrasti locus non integre à Plinio expressus. Cap. 25.
Locus Hippocratis de Hippace, Herodoto collatus. De Lactis coagulatione. Ctesiæ locus de radice vinum coagulante. Muria dura, & Marinæ vsus. cap. 26.
Sententia Plinij defenditur de Lino viuo, & ex aliis cõprobatur. Quid sit Scribonio Fœnicium. cap. 27.

LIBRI TERTII.

Loca Oribasii ex Stobæo restituta. cap. 1.
De Cyphoide, Cyphi, Galeni, Plutarchi, Herodoti loca collata, emendata & explicata. De verbo ταριχεύειν in condiendis corporibus mortuis vsurpato cap. 2.
De turdis Horatii & Martialis defenditur iudicium, & Galeni sententia improbatur. Modus coquendi phasianos. locus Varronis emendatus cap. 3.
De Aconiti nomine ex Antigono. De eodem Athenæi locus emendatus. item alter Theophrasti melius quam à Gaza interpretatus. De Cicuta quædam. Error Macrobii. cap. 4.
Macrobii error ob imperitiam medicinæ. Quod potus ad pulmonem pertingat, non vnum Platonem dixisse. Plutarchi locus ex Macrobio emendatus, alter Theophrasti ab errore Gazæ vindicatus. cap. 5.
Lucretii locus de Peste Hippocrati collatus, & eius defensio. cap. 6.
Hippocratis & Herodoti loca de morbo Scitharum fœmineo

mineo collata. De Amazonibus. cap. 7.
Iecur anserinum in precio fuisse antiquitus. De Carne suilla locus Plutarchi. Caupones Italos solùm immeritò damnari à Plutarcho. cap. 8.
De Meliloto. Cratinus expositus. De Coronis. De Lemniscis. cap. 9.
Plinij & Galeni loca de Doloribus. Pro oculis vstio Venarum temporalium. Lotio pedũ. Origanus. Sordes aurium in morientibus quales. cap. 10.
De Carbonibus, loca Galeni, Cassij, Lucretij & Theophrasti. De Lũbricis & grano Cnidio locus Plinij ex Theophrasto correctus. Error Gazæ. cap. 11.
Thucydidis locus à Lucretio expressus ac illustratus. cap. 12.
Locus Virgilij, secus quam à Grammaticis ex Aristotele declaratus: & cur ab ipso medicina Ars muta vocata sit. cap 13.
Loca Aristotelis & Strabonis de generatione Animaliũ in niue & igne collata atque examinata. Locus Aristotelis emendatus. cap. 14.
Insaniæ genus ab Aretæo medico descriptum et monstratum. cap. 15.
Defenditur Galeni inscriptio περὶ πεπονθότων τόπων Loca Aretæi et Galeni collata de iis qui corde patiũtur. cap. 16.
Quid sit apud Galenum Ellychnium Tarsicum: Error de fungis Cornarii & de Gossypio. cap. 17.
Morbus Deliorum ab Aeschine descriptus. Locus Celsi notatus, et alter Nonii emendatus. Contradictio Herodoti et Plinij. cap. 18.
Heracliti morbus. Eius et Asclepiad. sententia de Vrina, Galeni ad idem locus notatus. De Iberis dentes vrina

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

lauantibus. cap. 19.
Aetius redarguitur, cur castrati non fiant leprosi. Locus Aristotelis de Satyriasi. De manu, Gregorij Nysseni sententia noua. cap. 20.
De Cretae generibus. Locus Plinij explicatus. Fasciæ, Toga, Mappæ cretatæ. Error Cornarij. De Gypso Tymphaico. Theophrasti loci correcti, et alter Plinij notatus. cap. 21.
Menecrates Medicus quis fuerit. Medici Clinici. Locus Plinij mutatus. De Posca locus Suetonij cap. 22.

LIBRI QVARTI.

QVi fuerint apud veteres Archiatri, & Archiatrorum Comites, quodve eorum munus cap. 1.
De Cydni fluuii aqua. Loci Plutarchi, Galeni, & aliorum collati. Locus Plutarchi ex Galeno restitutus. Locus Hippocratis emendatus cap. 2.
Loci Aristotelis & Herodoti collati. Darii luxatio à medico Græco curata. cap. 3.
Hippocratis & Aristotelis loci collati. Galeni de Demonstrationibus libri qui fuerint: & quæ Simphonia à Nemesio citata. cap. 4.
De putaminibus Fabarum, & quid sit ὄσπριον Athenæo. cap. 5.
In Acrothoracis significatione, Clementis Alexandrini locus emaculatus. Cur Lauri folia post cœnam adhiberentur. Ebrietatis præcautiones. Plinii locus emendatus. cap. 6.
Tuberes apud Antiquos qui essent. Locus Plinii notatus. cap. 7.
De Menta, locus Aristotelis ex Hippocrate illustratus &

correctus. Plinii alter ad idem notatus, & ex Lucretio explicatus. cap.8.

Aristotelis error de Epilepsia. Hippocratis locus ad id notatus. Seruii error. Aristotelis alter error de Sale, & Nitro. Breuis adnotatio, de caussis res duratas dissoluentibus. cap.9.

locus Hippocratis ex Gellio restitutus, et alter defensus cap.10.

Quæ sint Paleales vuæ et Fabriles, apud Cælium Aurelianum. Quæ Mensæ frigidę Plutarcho, et eius locus emendatus cap.11.

Qui sint apud medicos Ichores. Locus Iulii Pollucis de Morbis emendatus. Fauorini erratum. Sudor sanguineus. cap.12.

Galeni explicatus locus: alter Plutarchi mutatus, et ex Celso atque Galeno explicatus. Historia Sabini vxoris, notatu digna. cap.13.

Plutarchi locus restitutus de signis Pestis. ex Hesiodo et Hippocra. Strabonis ad idem locus. Empedoclis historia diuerso modo à Plutarcho et Laertio relata. Quid fuerit ἄπνους Empedoclis et Laertio, et Galeno. cap.14.

Plinii locus emendatus. Hippocratis locus à Plinio citatus et explicatus. cap 15.

Loci Hippocratis restituti, et collati Lucretio. Aristotelis locus restitutus, et alter defensus cap.16.

Quoties veteres in die manducarent. cap.17.

De ptißana et Aqua hordei arabum cap.18.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

QVid Camum, arcinaticium, Murrhina. cap. 1.
Quæ sint febres Statæ, typhi, Quotidianæ, Querquære. Horatii locus de Hydrope explicatus cap. 2.
Locus Plinii de Mammis explicatus et defensus. Quis morbus Solstitialis. cap. 3.
Quædam in Aristotele notata de Menstruis, et de Morbo pilari. cap. 4.
De Duplici ficu. Locus Varronis emendatus. Plutarchi sententia emendata et explicata de Salsis cap. 5.
Quo morbo Pherecydes Syrus obierit. An cor vratur eorum qui morbo cardiaco, aut veneno interierunt. cap. 6.
Antipherontis casus ex Arist. examinatus. Plinii locus de Peste correctus et expensus. Locus Celsi emendatus. cap. 7
In Vitulo marino quedam notata. De pisce Empyro et Thinno. Locus Lucilii emendatus. cap. 8.
Locus Aristotelis et Plinij de Pilis palpebrarum expensus Locus Clementis Alex. ex Athenæo restitutus. Locus Hippoc. de Veste dorica. cap. 9.
Qui morbi sint Oscedo, Corcus. cap. 10.
Quis sit morbus, qui insputatur, quis morbus Sonticus. An Colicus morbus Hippocrati notus fuerit. Quis Canis morbus apud Galenum quis ἵππος. cap. 11.
Locus Plinij emendatus. Locus Plutarchi explicatus. Quid sit Colostrum. cap. 12.
Quid sit Ruminatio, & quomodo fiat. cap. 13.
De Fine ruminationis. Locus Galeni examinatus & correctus. Cur ruminantia careant dentibus superioribus, & plures ventres habeant. cap. 14.
Quæ ruminent Aristotelis locus expensus. cap. 15.
Quando ruminent animalia. Error Alberti Magni. Locus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Hippocratis explicatus. Cur coagulum habeant ruminãtia, et cur in tertio ventre. cap.16.
Loca Hippocratis et Aristotelis de Risu et Insomniis puerorum examinata. cap.17.

LIBRI SEXTI

Καῦσος caussa, caussarii. Quis morbus Cardiacus. cap.1.
Quid sit ὠμόλινον apud Hippocratem, Hesychius glossarii auctor, & Fauorinus correcti, Nonnulla de Ficu ex Hippocr. atque de eadem, & sanguine ex Aristotele animaduersa quædam cap. 2.
Loca Aristotelis expensa, Gaza reprehensus, loca Hippocratis examinata de Anthino vnguento, & de Vino anthosmia cap.3.
Ισχνόφωνοι qui apud Hippocratem, loca ad id Aristotelis & Galeni considerata. Nonnulla de Demosthene. cap.4.
An veteres pane frigido, vel calido vescerentur. Quid sit imaginosum apud Catullum. cap.5.
Locus Plinii examinatus. Quid sit sumere aquam. cur mulieres nouiter nuptarum collũ filo circundarent. cap.6.
Quid sit papauer fici Tertulliano. Quid spica Cilissa Propertio, Nonnulla de Nardino vnguento. cap.7.
De cerebri membranis locus Macrobij correctus. locus Erasistrati de Inedia. loca Hippocratis, Aristotelis et Plinij de dentibus expensa. cap. 8.
Locus Hippocratis correctus. Qui fuerint βλητοὶ seu icti apud veteres: quod morbi genus telum. cap.9.
Gazæ errores in Aristotele detecti. de strumis Aristoteles correctus. Varronis locus de fascino interpretatus. cap.10.

Quid fuerit per circulos Methodicorum curare. quæ apud Hippocratem pituita antiqua recens et epidemia. quod salsamentum gaditanum. cap. 11.

De Arquato morbo, Erasistrati locus de scythis. quomodo homo possit diu sine cibo viuere. Plinij locus explicatus. cap. 12.

locus Hippocratis et Galeni examinatus. Qui brocci. loca Plinij expensa. cap. 13.

locus Aristotelis explicatus de pinguibus corporibus. Tertulliani locus declaratus de fungo auriũ, & emendatus. De fungo lucernarii Cornarii error cap. 14.

De herba ad Venerem faciens. De quibusdam venenis. Error Galeni de plumbi natura. Plumbum oculi vitiũ apud Plinium, quid sit paralysis & phthisis Tertulliano cap. 15.

De melancholia Cicero notatus. De veterno Plauti notata quædam. quid fuerit suspirium quo laborauit Seneca. cap. 16.

Quis sit panis lotus Galeno, & aquaticus Plinio. Quid Scribonio lorum vomitorium. cap. 17.

De ructu nonnulla notata. De vomitu Plinii error. De singultu Aristoteles notatus. cap. 18.

An veteres habuerint ocularia? quid Galenus tractauerit in libro an Grammaticus possit esse criticus? Loca Plinii & Senecæ dubia. cap. 19.

Homines lupos, & ex feminis mares fieri, quomodo verum sit. Quid sit mori per sapientiam apud Plinium? Alius Plinii locus indicatus. cap. 20.

FINIS.

HIERON. MERCVRIALIS VARIARVM IN MEDICINÆ AVCTORIB. ET ALIIS LECTIONVM.

LIBER PRIMVS.

De Oesophago & Stomacho locus Galeni emendatus, & Aristotelis conciliatus: Lucretius defensus: Pollucis locus correctus, & alter Hippocratis indicatus de Concoctione. CAP. I.

GALENVS quinto de Locis affectis cap. 5. scriptum reliquit, veteres interstitium illud, quod inter fauces & ventriculum collocatur, οἰσοφάγον nominasse: posteriores verò Aristotele idem στόμαχον dixisse: quamquam & Homerũ in 17. Iliados sic locutũ inuenio, vbi scribit:

Ἂψ δ' ἀναχαζομένοιο κατὰ στομάχοιο θέμεθλα
Νύξ', ἐπὶ δ' αὐτὸς ἔρεισε βαρείῃ χειρὶ πιθήσας,
Ἀντικρὺ ἁπαλοῖο δι' αὐχένος ἤλυθ' ἀκωκή.

Subiungit Galenus, Aristotelem ipsum eam partem semper antiquo nomine vocasse. Quæ verba occasionẽ multis dederunt, vt Galenum calumniarẽtur: siquidem Arist. infrequentiùs in ea parte nominanda οἰσοφάγου voce vsus reperitur, quàm στομάχου. Is enim primo de Histor. animal. cap. 12. 15. 16. & vltimo: 2. de Histor. cap. 17. item 4. de Hist. cap. 13. & sæpiùs, totum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

illud ſpatium faucium & oris ventriculi, quod nos Gulam diximus, στόμαχον appellauit. At 1. de Hiſt. animal. cap 6. tertio de Partibus animalium, cap. 11. in eadem parte nominanda οἰσοφάγου nomen interſeruit: quod etiã ἀπὸ τοῦ μήκους καὶ τῆς στενότητος, neſcio qua ratione, ita vocatũ dixit. Vnde cuique perſpectum eſſe poteſt, aut Galenum erraſſe, aut illius philoſophi ſcripta oſcitanter admodum perlegiſſe. Quorum vtrunque cùm ego à medicorum Principe, & in peripatetica doctrina maxime verſato, longè alienum putem: ad credendum potiùs inducor, textus omnes vulgatos vnius voculę οὐκ defectu fuiſſe deprauatos: & propterea ita legendos, αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους οὐκ ἀεὶ τῷ παλαιῷ καλοῦντος ὀνόματι τὸ μόριον τοῦτο τοῦ ζώου, hoc eſt, Ariſtotele ipſo non ſemper antiquo vocabulo hanc animalis partem nominante. Ad hoc autem iudicandum primò ea ratione moueor, quòd veriſimile non videtur, Galenum, ſcriptorẽ omnium fere poſt homines natos diligentiſſimum, in re adeò clara ita dormitaſſe. Deinde quòd ſi eius mentem attentiùs contemplari velimus, id innuere voluiſſe videtur, quòd veteres eã partem οἰσοφάγον, poſteriores Ariſtotele στόμαχον nominarint. Ariſtoteles verò tanquam inter hos tempore medius vtroque nomine vſus ſit, niſi magis placeat totam Galeni ſententiam inuertere, vt dixerit veteres eam partem vocaſſe στόμαχον. poſteriores verò Ariſtotele οἰσοφάγον, Nam, vt Homerum, prætercam in Hippocratis cõmentariis ſemel tantùm vocem οἰσοφάγος vſurpatam inuenio: in libro περὶ ἀνατομῆς. Semel in libro de locis in homine στόμαχος verò vocata inuenitur in libro de Alim. de carnibus, de glandulis. 4. de morbis. Vnde neque ſatis intelligere poſſum, quomodo Galenus in linguis dicat Oeſophagũ Hippo-

crati significare os ventriculi. Illud interim non tacebo, Latinos ferè omnes, qui ornatè & purè dicendi studiū amplexi sunt, stomachi vocabulum pro ventriculo, quem Seneca epist. 91. & Vegetius lib. 1. Veter. cap. 40. Aqualiculum appellarunt, vt plurimùm accepisse. Lucretius in 6.

Flagrabat stomacho flamma vt fornacibus intus.

Hor. *Ieiunus stomachus rarò vulgaria temnit.*

& — *stomachoque tumultum*
Lenta feret pituita.

Idem Columella. Clarus est Celsus lib. 1. cap. 2. & 8. & lib. 4. cap. 5. qui tamen lib. 4 cap. 1. gulam, stomachum, sed quasi populus ita loqueretur, nominauit: qui etiam aliquando, pro ore ventriculi, ea voce vsus videtur. Quod ipsum etiam alios fecisse, sed καταχρηστικῶς, scribit Galenus 7. Aphoris. 56. Plinius quoque in sexcentis locis, vbi varia pro stomacho remedia proponit, ferè semper ventriculum intelligit: etsi aliter sensisse ab aliquibus malè credatur lib. 11. cap. 37. quando dixit, Summū gulæ Fauces, extremum Stomachus. Cælius Aurelianus frequentissimè pro ventriculo, & præsertim vbi de stomachicis tractat. in 3. Chronicarum passionum, pro gula interdum stomachum accepit. Serenus pro ventriculo toto,

Qui stomachum regem totius corporis esse
Contendunt, vera niti ratione videntur:
Huius enim validus firmat tenor omnia membra,
Et contrà eiusdem firmantur cuncta vigore.

Cur igitur Lucretius in transferendis Thucydidis verbis, ἀπὸ καρδίας, quæ os ventriculi ipsi significabat, cor & non stomachū, dicere maluerit, hæc ratio sufficere docto cuidam viro ipsum criminanti debebat, quòd stomachus rarò os ventriculi, plerunq; vel io-

tum ventriculum, vel gulã ipsam propriè significaret Latinis. Quo modo etiã Nicãder in Alexipharmacis, στομάχοιο δοχαίην vocari id à nonnullis dixit: quasi sit per quod stomachus recipit. Sic etiã post nos Lambinus scripsit, Lucretium pro corde intellexisse stomachum ad Græcorum imitationem: quemadmodũ & Horatium lib. 2. Sat. 3. Ac ne quis Pollucem in 2. lib. mihi adducat, vbi stomachum asperam arteriam quoque vocatã dicere videtur: sciri velim, apud ipsum stomachum eo in loco pro gulæ principio, quod ductibus ambobus quasi commune est, capi. Vbi etiam litterã Pollucis mẽdosam esse reor, quando scribit, ὁ δὲ στόμαχος ἔγκειται μὲν ἔνδοθεν τῇ ῥάχει, καταπείνει δὲ εἰς πνεύμονα, hoc est, stomachus intus quidem incumbit spinæ, ad pulmonem pertinetque. Quo in loco legendum credo, εἰς κοιλίαν; Nam ex his subsequentibus verbis, sic esse legendum apparet: τοῦ δὲ στομάχου καταλήγοντος εἰς κοιλίαν, id est, Stomachus vero cùm in ventrem desinat. Similia his sunt, quæ apud Hippocratem in libello de Anatome scripta habentur, hoc modo, οἰσοφάγος δὲ ἀπὸ γλώσσης τὴν ἀρχὴν ποιεύμενος, ἐς κοιλίην τελευτᾷ. ὃν δὴ καὶ ἐπὶ σηπτικῆς κοιλίης στόμαχον καλέουσιν. id est, Oesophagus autem sumpto à lingua initio in ventrem desinit, quem in ventre putrefactorio stomachum nominãt. Nam σῆψιν more antiquo ab Hipp. cõcoctionem vocari, in nostris Hippocratis adnotationibus monstramus: vt nemo mirari debeat, quòd ventriculum, vbi concoctio perficitur, σηπτικὸν vetustissimus auctor dixerit; qui etiam ἀκροσαπὴς pro leuiter concocto in lib. περὶ τροφῆς dixit, sicut Empedocles vocauit vinum ὕδωρ ἐν ξύλῳ σαπὲν, id est, concoctum, vt refert Aristoteles 4. Topic. cap. 5. & Plutarchus cap. 2. lib. de Causis Nat. vbi scribit, coctionem esse putrefactionẽ. Cete-

rùm Marcellus Empiricus cùm à Stomacho Aqualiculum diuerſum faciat, pro ſtomacho fortè os vẽtriculi, pro aqualiculo eiuſdem fundum intellexit. Nam & aliis aqualiculum idem fuiſſe, non eſt rationi neque ſententiæ noſtræ diſſentaneum. Sed de hoc alibi etiam in hiſce libris tractabitur.

De Rabie, ſiue Hydrophobia, & Elephantiaſi, loci Ariſtotelis & Medicorum explicati. CAP. 11.

APud Ariſtotelem 8. Hiſt. anim. cap. 22. ſcriptum inuenitur, hominem inter cetera animalia à rabido cane commorſum, neque rabie corripi, neque interire. Eius verba ſunt: οἱ δὲ κύνες κάμνουσι νοσήμασι τρισίν. ὀνομάζεται δὲ ταῦτα, λύττα, κυνάγχη, ποδάγρα. τούτων ἡ λύττα ἐμποιεῖ μανίαν, καὶ ὅταν δάκῃ, λυττῶσιν ἅπαντα τὰ δηχθέντα, πλὴν ἀνθρώπου. ἀναιρεῖ δὲ νόσημα τοῦτο τάς τε κύνας, καὶ ὅτι ἂν δηχθῇ ὑπὸ λυττώσης, πλὴν ἀνθρώπου. Quum autem euentus quotidiani hominem non ſolùm à cane, verùm etiam ab aliis rabidis animalibus commorſum, male affici, atque iugulari (vt Cælius Aurelianus 3. Acutorum ſcripſit) manifeſto declarẽt, multi, vt Ariſtotelem ab erroris ſuſpicione vindicarẽt, in eo interpretando laborarunt. Iulius Pollux in 5. ſententiam philoſophi ita accipiendam voluit, ὅτι πᾶν τὸ ὑπὸ λύττῃ κυνὸς ἐχομένου δηχθὲν ἀναιρεῖται, ἄνθρωπος δὲ μόνος οὐκ ἄνευ κινδύνων περιγίνεται. Nicolaus Leonicenus vir doctiſſimus contextum potiùs deprauatum eſſe voluit, & loco πλὴν eſſe legẽdum πρὶν, quaſi homo commorſus in rabiem & mortem deueniret vtique, ſed poſteriùs ceteris animalibus: quando Galenus aliquos poſt ſextum & octauũ à morſu accepto menſem, vel etiam poſt annum, Auicena poſt ſeptimum, Albertus poſt duodecimum eo morbo laboraſſe, & necatos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

fuiſſe tradunt. Non defuerunt, qui πλὴν χηνὸς legendum maluerint, rudi quadam experientia ducti, quòd anſeres ſæpenumero mordeantur, & nullum ex iis interire conſpiciatur. Auguſtinus Sueſſanus in commentariis ſuper libros de Animalibus ſententiam Ariſtotelis iccirco veram putauit, quia vnus homo ratione præditus medicamẽtorum ope ſeruatur, quo minùs vel non rabie capiatur, vel captus euadat: quamuis non omnes illud obtineant. Hieronymus Fracaſtorius diuerſa à cunctis via incedens, cetera animalia rabire ob feritatis conſortium, quod illis cum cane eſt, hominem verò ob temperaturæ ab illis multùm diſcrepantis excellentiam minimè ei ægritudini ſubiici, ex Ariſtotelis mente credidit. Sed ego, cùm in vetuſtiſſimum codicem manuſcriptum inciderim, cui hæc verba deſunt, καὶ ὅτι ἂν δηχθῇ ὑπὸ λυττώσης, πλὴν ἀνθρώπου, & hanc lectionem vetus quoque Latinus interpres, quem manuſcriptum vidi in Bibliotheca, quam Io. Vincentius Pinellus, vir doctiſſimus, & omnium bonorum patronus, in vſum eruditorum magnis ſumptibus inſtruit, ſecutus ſit, putaui facilè contingere potuiſſe, vt etiam antiquis temporibus ea verba, quæ litigandi occaſionem dedere, ab aliquibus librariis ex marginibus interſerta ſint: eò præſertim quòd antiquus auctor Antigonus in ſynagoge Paradoxarum hiſtoriarum, vbi multa ex Ariſt. fideliſſimè recitat, id ſolum inquit voluiſſe Ariſtotelem ὑπὸ κυνὸς λυττώσης λυττᾶν πάντα τὰ δηχθέντα, πλὴν ἀνθρώπου. Verũtamen vt concedem Ariſtotelicum contextum nihil omnino immutandum, neminem adhuc eorum veritatem vſquam aſſecutum exiſtimo; propterea quòd tempeſtate Ariſtotelis morbum hũc in homine nondum cuiquam innotuiſſe inuenio: vn-

de iure ipſe ſcriptis mãdauit, ſolum hominem commorſum à rabido cane illæſum permanere. Vtrum verò eo tempore morbus ille nunquam fuerit, ſed pòſt ortum habuerit: an fuerit quidem, ſed cognitus non ſit, forſan dubitari poſſit. Attamen vtrunque fieri potuiſſe exiſtimo. Plutarchus enim 8. Sympoſiacorum Problem. 9. hydrophobiam & elephantiaſim morbos fuiſſe nouos Aſclepiadis tempore, qui ſub Pompeio Magno Romæ in arte medica claruit, ex ſententia Athenodori medici teſtatum fecit; vbi ſimiles morbos, atque etiam alios cauſis diuerſis poſſe nouiter oriri diſputat quemadmodum rigorem ſine febre nouum & peregrinum Symptoma ob victus nouitatis rationem ſuo tempore fuiſſe perhibet Galenus cap. 7. lib. de Rig. trem. Nihilominùs haud rationi quoque diſſonum mihi videtur, morbum antiquitus etiam extitiſſe, neque tunc innotuiſſe; propterea quòd homines eo morbo multis poſt acceptum morſum diebus occuparentur; & iccirco à medicis eius cauſa non aduerteretur. Vtcumque ſit, Ariſtotelis certè tempore minimè cognitum fuit, hominem commorſum à rabido cane vllo morbi aut ſymptomatum prauorũ genere, & præſertim aquę timore capi. Quod & alię pręter Plutarchi modò citatum teſtimonium, rationes mihi perſuadent. Nam ex vetuſtioribus Aſclepiade ſcriptoribus neminem adhuc inueni, qui huiuſce mali mentionem vllam expreſſam fecerit. Quod ſi manifeſtum fuiſſet, æquum erat ab aliquibus, & ſaltẽ ab vno Hippocrate nominari, nempe qui in commentaris Epidemicis, & alibi, varia ac prope incredibilia morborum genera recenſuit. Nicander item Colophonius, qui ante Pompeij tempora ſub Attalo eius generis poſtremo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Pergami rege floruit, cùm omnia venena ac letha-lia homini, siue ex potu ac cibo, siue ex morsu atque impressione, carminibus persecutus hydrophobiam tacuerit, par est arbitrari, nõ aliũde eam silentio præteriisse, nisi quia ætate ipsius nondũ apparuerat. Neque Cælij Aureliani auctoritas (siue ipse sit, siue Soranus ab eo Latinus reddit⁹, qui in 3. Acut. de hac passione latissimè disserit) me quicquã mouet, quandoquidẽ ineptè satis ac indoctè ex vno vel altero Homeri, Menandri, Democriti itẽ & Hippocratis loco falsò, & extra rem inducto, Hydrophobiam veteres auctores nouisse, sese probare credit. Accedit quòd Ouidius, qui paullò post Asclepiadem vixit, Hydrophobiæ nullum esse remedium scribens hoc versu,

Soluere nodosam nescis medicina podagram,
Nec formidatis vlla medetur aquis.

indicare videtur, eum morbũ nuperrime apparuisse, quippe cuius medicina nondum inuenta esset. Quin & hac in re Plinij alioquin auctoris grauissimi sententiam probare nequeo, qui vsque ad tempora sua, aquæ & aliarum rerum formidinẽ ex morsu canis ortam incurabilem extitisse, & casu quodã à milite Cynorhodi potionem à matre sibi per litteras ex insomnio indicatam huic malo inuentã esse medicinam scribit, quum cõstet, Corneliũ Celsum, & Scribonium Largũ, Plinio antiquiores, eius remedia plurima scriptis mandasse; vt silẽtio prætereã Dioscoridem, atq; Cælium Aurelianum, siue Arrianum, qui Themisonem medicum Asclepiadis sectatorem à cane morsum huiuscemodi timorẽ incurrisse, & medicamẽtorum ope incolumem euasisse scribunt. Nisi, Plinij auctoritatem tuentes, dicamus vulneratos à canis dente ante ipsius tẽpora curatos esse, si in princi-

pio medicus accersebatur; at si neglectus lõgiùs processerat morbus, & timorẽ aquæ pepererat, minimè curari potuisse. Cui sentẽtiæ nõ parum Celsus fauet, inquiẽs, Aquæ timore oppressis in angusto spem esse. Simili pacto Galenũ à calumnia vindicare soleo, qui in 6. de Loc. affectis, solos canes rabie tentari scripsit: cui etiã Alexãder ille Probl. auctor assensus est. Nam Aristoteles, Cælius Aurelianus, Theodorus Priscianus, Vegetius, Porphyrius, Apsyrtus, Hierocles, Palladius, Auicẽna, qui huiusmodi morbũ in equis & alijs animalib. obseruarunt, Galeno posteriores extiterũt: inde facilè contigit, vt illius tempestate nondum in quopiam alio, quàm in cane innotuerit, vel saltem id nomẽ tunc non obtinuerit, quod posteriores in alijs animalibus vsurpauerunt. Nisi dicamus, Galenum haudquaquam Hippiatricem exercuisse, & propterea, si quicquam in ipsa errauit, excusationem mereri, vel potiùs locutum esse de vera rabie, quæ à cane immediatè aut mediatè proficiscitur. Etenim cetera animalia, nisi sint à solo cane rabido cõmorsa, haudquaquam verè rabiunt: quamquam simili quopiam morbo affici possunt, qui per similitudinem à scriptoribus sit rabies vocatus. Sed de tota huius morbi natura copiosè egimus, dum publicè morbos capitis explicuimus. Quod verò Plutarchus scribit, Elephantiasim ab Arabum medicis Lepram vocatam, ac morbum vni homini proprium, Asclepiadis solùm ætate sese manifestasse; id ita accipiendum puto, vt, quemadmodum scribit Plinius 26. lib. in Italia tunc apparere cœperit, quoniam eum morbum sub nomine Satyriasis Aristoteles in 4. de Gen. anim. cap. 3. intellexit, vt Michael Ephesius in commentario prudenter notauit. Adhuc in Ægypto anteà vulgatum

extitisse declarat etiam Lucretius in 6.

Est elephas morbus, qui Nili flumina propter
Gignitur Ægypto in media, neque præterea vsquam
Atthide tentantur gressus, oculíque in Achæis
— Finibus.

Elephantiasin autem licet in Italia statim restinctam narret Plinius; in Ægypto tamen frequens durauit vsque ad Galeni tempora, qui eum morbum Alexandriæ familiarem in Germania, Scythia, Mysia frigidis regionibus non grassatum, 2. libro ad Glauconem tradidit. Quod porro scriptum est, Ægyptiorum reges ea lue captos sanguine humano in balinearum solijs fuso magna populi cæde curari solitos, vt non multùm vero simile, sic ferini remedij habuisse speciem opinor.

Restitutus Galeni & Plutarchi locus de Palmulis, & alter declaratus. Nonnulla de oliuis. Papauersici apud Tertullianum. CAP. III.

PAlmulas & vi quadam peculiari, & quòd magno labore coquantur, ac vaporibus superiora tentent, capitis dolorem generare, scriptum est à Galeno 2. de Comp. medic. s.l. vbi Apollonij ad dolores ex ebrietate scripta recitat; necnon 2. de Alim. fac. & in lib. de Facilè parabilibus ad Solonem: quod anteà Xenophon apud Athenæum in 14. Dipnos. & Dioscorides affirmant, necnon Plutarchus in Præceptis connubialibus, vbi cerebrum palmæ (Xylander malè Phœnicis transtulit, sed puto hæc ignorasse) dulce quidem esse, sed capiti dolorem inducere scribit. Quamquam cerebrum palmæ vocatum & fructum differre nemo ignorat, vt præter ceteros ex Xenophonte 2. de Cyri expedit. intelligere licet. Ceterùm in 2. de Comp. med. s. l. recensens medicamen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

ta pro curandis capitis doloribus ex ſtomacho ortis, hæc ait: ὅσοι δὲ οὐ δύνανται τὸν ἄρτον ἐσθίειν χωρὶς ὄψου, τούτοις ἢ ἐλαιῶν, ἢ φοινίκων, ἢ σταφυλῆς, ἢ τινὸς τοιούτου διδόναι. Ex quibus perſpicuum fit, Galenum contraria ſibi ſentire: niſi dicamus, hunc ipſum contextum deprauatum eſſe, & loco φοινίκων legẽdum λευκῶν, vt iuncta dictioni ἐλαίων habeatur oratio in hunc modum, τούτοις ἢ ἐλαίων λευκῶν, ἢ. Quem locum ita reſtituendum ideo exiſtimo, quoniam Aëtius, qui vt infinita propè alia, ita eum contextum ad verbum in 6. lib. cap. 45. induxit. ſic & ipſe habet: ἄρτου προσφέρεσθαι βραχὺ, ἢ ἐλαίων λευκῶν, ἢ σταφυλῆς, ἢ τινὸς τοιούτου διδόναι Nam de oliuis albis mentionem inuenio apud Celſum lib. 4. cap. 20. apud eundem Galenum 5. de Comp. med. s. l. necnon apud Oribaſiũ lib. 7. qui omnes ijs in ſtomacho atque in alijs partibus adſtringendis vtuntur. ne quis miretur, cur potiùs oliuas albas, quàm alias, ibi legendum voluerim. Porrò Oliuæ albæ illæ dicuntur, quæ mediæ ſunt inter virides & maturas. Virides enim, acerbæ nimis ſunt, & cruditate ſua minimè conueniunt; maturæ, quæ & nigræ ſunt, ſua pinguitudine ſtomachum relaxant. Albæ autem vtroque exceſſu carent, cùm neque incoctæ prorſus ſint, & adſtrictoria facultate non priuentur. Quò etiam Plinij accedit auctoritas, qui libri 23 cap. 3. oliuas albas ſtomacho vtiliores, ventri minùs, ſcriptũ reliquit. Quomodo albæ oliuæ cõdirentur, non eſt mihi admodũ cõpertũ: inuenio tamen apud veteres, plures eas cõdiẽdi modos extitiſſe. Nã muria primò condiebãtur, ipſiſq; fœniculũ admiſcebatur, κολυμβάδες à Grçcis vocatę, à Romanis Drupę. Cęlius Aurelian⁹ 4. Chron. paſſ. cap. 5. natantes vocauit. Has aliquando albas vocatas putaui, quòd Diphilus apud Athenæũ 2. Dipnoſ.

eas à nigris, quas στεμφυλίδας vocabant, distinguat, & ad firmandum ventriculum commendet his verbis: τὰς δὲ μελαίνας, καὶ κακοστομαχωτέρας, καὶ βαρύνειν τὴν κεφαλὴν· τὰς δὲ κολυμβάδας καλουμένας εὐστομαχωτέρας εἶναι, καὶ κοιλίας σταλτικάς, id est, nigras quidem & stomacho minùs aptas, & caput grauare: Colymbadas verò & gratiores stomacho, & ventrem retinere. Condiri etiam oleo consueuisse inquit Aristoteles 2. Rhetor. vbi στέμφυλα ἐλαίου δεῖσθαι refert. Erant verò στέμφυλα apud Athenienses oliuæ illæ, quas aliter πετελμμένας nominabant, Aristophanes θλαστὰς vocauit, Cælius Aurelianus ibidem fractas nuncupauit. Quæ verò sint oliuæ Premadiæ apud Nicandrũ in Alexipharmacis aduersus Cerussæ venenum commendatæ, nondum mihi quicquam certi compertum est, nisi sit oliua Pausia, quam vt Virgilius simul cum Orchade iungit hoc carmine:

Orchades, & radij, & amara Pausia bacca:

sic & Nicander:

Τῷ καὶ πρημαδίης, ἢ ὀρχάδος εἶαρ ἐλαίης.

Est enim Pausiæ apud Columellam bacca iucundissima, ex qua oleum fit saporis egregij dum viride est: vetustum autem corrumpitur. Vnde Seruium laudare non possum, qui apud Virgilium pro amara bacca viridem exponit: cùm amaror Pausiæ sit iucunditati cuidam iunctus, vt Plinius ait, cerasa laurea non ingratæ amaritudinis esse. Cogitent quæso eruditi, num aliquid lucis ei loco afferre valeant. Auctor est Celsus lib. 2. cap. 19. oliuas etiam ex defruto & passo condiri solitas. Quoniam autem de palmulis sermonẽ habui, locum alium Galeni in medium proferre placet; in quo interpretando omnes penè interpretes vel hallucinatos, vel obscuriores quàm

par erat extitisse video. Is est libro de Locis affectis 6. vbi disputans, num vterus animal sit (quemadmodum Plato scripsit) ait, quòd si esset, quando rebus desideratis frustratur, vtique tristitia afficeretur, & forsan emaciaretur. Exemplum deinde proponens, subiũgit: καθάπερ ἔνιοι φασὶν τοὺς ἐρῶντας φοίνικας πάσχειν. quæ verba ad Phœnices populos referre omnes videntur interpretes; cùm minùs distet cælum à terra, quàm vt id Galenus doctissimus significare voluerit. Nam de vtero secundum ipsum sensibus orbato loquens, ineptus planè fuisset, si animali & non plantæ eum çquiparasset. Ad hæc palmę plãtę historia adeò quadrat Galeni menti & instituto, vt nemo vel mediocri iudicio pręditus de alia re locutum Galenum credere possit. Auctor enim est Philostratus in Iconibus, palmam marem atque fœminam ita se amare, vt nisi propè ferantur, ac se contingant, emacientur, exsiccenturque. Quod Plinius quoque lib. 13. cap. 4. non solùm affirmauit, sed etiam addidit, ipsas sterilescere. Cui sententiæ non parum conueniunt, quæ ante hos à Theophrasto scriptis mandata sunt 3. de Causis plantarum cap. 20. palmam fœmellam fructus non retinere, nisi supra eam flores maris palmæ cum puluere iaciantur: quod nonnulli voluere idem operari, ac semen masculorum piscium ouis fœmellarum inspersum. Id vt faciat, luculentissimè à D. Basilio in Hexameri Homilia V. expositum est his verbis: »
Frugiferarum verò stirpium tanta est in edendis fru- »
ctibus differentia, vt eam oratione posset cõsequi ne- »
mo. Non solùm enim differentia fructuum in diuer- »
sis genere stirpibus, sed in eadem etiam arboris specie »
non mediocre discrimen esse videtur: vbi forma fru- »
ctus à peritis in stirpium cultu distincta est, etiam se- »

„ xu, vt alia marium ſit, alia fœminarum, qui palmas &
„ in marem fœminámque diffindũt: & viderint etiam
„ interdum quę ab ipſis fœmina dicitur in marem pro-
„ nam blandioribus ramis nutare, quaſi geſtientem,
„ atque amplexum maris percupientem: ſtirpium verò
„ cultores inter ramos tunc, quaſi ſemina quædam,
„ maris florem ſeu fructum immittere, atque ita illam
„ quaſi voluptatem inde percipere, ſeſéque demum
„ rurſus erigere, ad formámque propriam ſuas re-
ſtituere comas. Hæc eadem de ficis eſſe aſſerunt. Quamobrem alij iuxta ficeta caprificos ſerunt: alij caprifici groſſos inter ſe colligatos iniiciunt ficis, atque hoc pacto ficorum imbecillitati medentur, defluentem delabentémque fructum ipſarum groſſis iſtis fulcientes. Hactenus Baſilius. qui cùm in ſuo illo Hexamero multa ex Plutarcho poſuerit, fit vt exiſtimem, poſſe hinc lucem afferri eiuſdem Plutarchi obſcuro & corrupto loco. Nam in lib. qui ἐρωτικὸς eſt inſcriptus, eos damnans, qui iuniores viros fœminis ſenioribus connubio iungunt, quaſi contra Heſiodi præcepta agant, hæc ſubnectit Protogenes, apud Plutarchũ quidem corrupta, ſed noſtra ſententia ſic reſtituenda: σχεδὸν ἡμεῖς ἔτι τοσούτοις γυναικὶ πρεσβυτέρᾳ, καθάπερ οἱ φοίνικας ἢ σῦκα θεραπεύοντες, νέον καὶ ἄωρον παρελάψωμεν; i. nos ipſi totidẽ maiori natu mulieri, inſtar eorum, qui palmarum vel ficuum culturæ operam nauant, iuuenem & immaturum virum copulabimus? Etenim qui palmas & ficus vt fructificent curant, id ſtudent, vt ſemper fœmellæ palmæ vetuſtiori adiungatur mas iunior, atque ficui vrbanæ caprifici groſſus, vt idem ſcribit Plutarchus vij. Symp. ij. appendatur, nempe quia iunior ſeniori iunctus minimè fructus illius defluere patia-

tur, ſed cohibeat, & perficiat. quanquam Herodotus libro primo ſcribit iccirco maſculæ palmæ fructus alligari fœmellæ, quia ex illis, vt ex caprifici groſſis, oriantur culices, qui palmulas fœmellæ penetrantes matureſcere cogant alioquin occaſuras; & quia caprifici mentio ſuborta eſt, addam & illud Tertullianum in lib. aduerſus hæreticos. granum fici, ex quo fit caprificus, ſicut ex oleæ nucleo oleaſter, quemadmodum teſtatur Theophraſtus 2. hiſt. Plant. cap. 3. & 4. de cauſis cap. decimo, papauer ob ſimilitudinem formæ appellaſſe.

Galeni locus emendatus in 12. Meth. & alter in 13. melius quàm à Linacro interpretatus. CAP. IIII.

GAlenus in medicos nonnullos inuectus, qui generoſa remedia importunè adhibentes ægrotos iugulabant, quendam narrat dyſentericos valido quodam præſidio interdum curaſſe, interdum necaſſe: modum verò illius curationis ita fuiſſe tradit. κρόμμυα τὰ καρπτὰ καλούμενα μετ᾽ ἄρτου ἐδίδου ἐσθίειν, καὶ πίνειν ὀλίγον ἡμέρᾳ μιᾷ. Quo in loco interpretes, Græcos codices vulgatos ſequuti, Cepas cartas vocatas tranſferunt. Harum cùm apud nullos auctores genus vllum ita vocatum inuenerim, textum deprauatum eſſe, & pro καρπτὰ vel κνίδια, vel κρητικὰ legi debere putaui. Quòd cepas huiuſcemodi vocatas veteres habuerint, teſtatus eſt abundè Theophraſtus, & poſt ipſum Plinius; qui etiã cepas coctas dyſentericis veſcendas dare medicos conſueuiſſe, cap. 5. 20. libri tradit. Creticas in honore habitas dulciuſculas fuiſſe, ex Theophraſti & Plinij verbis coniicitur vt ea ratione fieri potuerit, quòd medici illas tãquam palato gratiores elegerint. Vel certè κρόμμυα τὰ κοκτὰ καλούμενα legen-

dum omnino reor, vt Galenus vulgatum Romæ nomen literis exarare voluerit, quod alibi identidem fecisse nemini ignotum arbitror. Quæ loci huius facilè emendandi coniectura in memoriam mihi adducta est à iuuene cum primis & erudito & docto, Samuele Darderio, Byzantio, philosophiæ ac medicinæ doctore & nostri studiosissimo auditore. Sed quoniam Methodi locum explicui; alterum lubet subnectere in fine decimi tertij libri, quem interpretes forsan ob Romanæ vrbis ignorantiam malè transtulerunt. Vbi enim Gal. arteriarum incisionem instituit, quæ vincula in id opus eligenda sint, edocẽs, Gaitana ex Gallia Romam aduecta ceteris præfert: ac diligentia sibi solita vsus, vbi quoque in vrbe illa venderentur indicans, ait: πιπρασκομένων δὲ μάλιστα κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν, ἥτις ἐκ τοῦ τῆς Ῥώμης ἱεροῦ κατάγει πρὸς τὰς ἀγοράς. quem locum transferens Linacer, dixit, Vendita verò maximè in Sacra via, quæ à templo descendit ad fora. cùm transferre debuerit: Quæ à templo Romæ ad fora descendit: ita enim mira Galeni diligentia in describendo appositissimè loco non occultatur. Erat enim via Sacra non longè à templo Pacis, necnon à foro templum Romæ, & Augusto (vt in quibusdam antiquis numismatibus conspicitur) dicatum, quod & pulchritudine & sacrificiorum magnificentia Veneris tẽplo inferius nequaquam fuisse his versibus monstrat Aurelius Prudentius:

Iámque domo egrediens, vt publica festa, diésque
Et ludos stupuit, celsa & Capitolia vidit,
Ac Sacram resonare viam mugitibus, ante
Delubrum Romæ (colitur nam sanguine & ipsa
More Deæ, nomémque loci ceu numen habetur.

Atque

Atque vrbis Venerísque pari se culmine tollunt
Templa, simul geminis adolentur thura Deabus.)
Eius Templi facies ferè tota seruatur adhuc, Cosmæ-
que ac Damiano hodie dicatum est; ibi erant variæ officinæ, inter quas erant, qui vincula huiuscemodi venderent. Illud quoque ex eodem loco colligendum est, Galeni tempore sericum rarissimum fuisse, quando id ipse refert, sub ditione Romana, & in magnis ciuitatibus penes solas mulieres opulentas inueniri potuisse.

Archigenis locus emendatus apud Galenum: ac de Bulbis nonnulla non respuenda contexuntur. CAP. V.

ARchigenes medicus clarissimus, qui Hadriano imperatori inseruiuit, & eius morti loco sub mamma lethali demonstrato occasionem dedit, (vt Dion Cassius scribit: apud quem pro Hermogene Archigenem legendum esse reor, etsi etiam Hermogenis cuiusdam medici apud Galenum mentio habeatur 1. de Simpl. med. cap. 27.) multa in re medica præclarissima cõmentaria edidit, quæ à Galeno passim ceteris aliorum sui temporis medicorum scriptis non sine honore præferuntur. Is cùm illorum curationem instituerет, qui præ fame in animi deliquia incidunt (vt scribit Galenus) præcepit quàm primùm viribus reficiendis incumbendum esse, & ideo iam soluto deliquio ea illicò exhibenda, quæ bellè nutrirent, & statim ac confertim corroborarent: qualia sunt oua sorbilia, panis cum vino, cochleæ, & bulbi. Quo in loco vehementer suspicor mendum aliquod latere: quoniam illa, quæ ἀϑρόως siue accruatim nutrire possunt, omnia multùm & citò in parua mole

nutriunt. Cochleæ verò & bulbi tametsi nutrimenti multum corporibus præstare valeant, nihilominus tardissimè & sensim alimentum suum membris impertiunt: vt hac ratione Galenus 2. Aphor. 18. apertissimè neget ea aceruatim nutrire. Accedit his, quòd Aëtius hæc omnia ad verbum transferens, cochleas & bulbos non habet: sed loco eorum halicam cum vino posuit. Quemadmodum etiam apud Galenum ipse legendum puto. Nec obstat, quòd paullò suprà Archigenes pro stomachicis cochleas & bulbos (sicut & Diphilus apud Athenæum) probarit: quoniam vt illi ad corroborandum ventriculum, pro quo ibi laudantur, valent: sic ad reparandas statim vires minimè cõgruunt. Neque dicat quis, Galenum in loco suprà citato halicam inter tardè nutrientia recensere: propterea quòd ibi de halica sola ab ipso sermo habetur: cui si vinum misceatur, aufertur sanè ipsi visciditas, atque crassities; & ideò efficitur, vt multum nutrimẽtum, quod secum habet, paruo tempore distribuatur. Qua ratione Galenus in primo ad Glauconem huiuscemodi mixtionem probauit in illis, in quibus syncope timetur in accessionibus: quemadmodũ & Aëtius in cardiacis, aliisque plurimis. Quod porrò de bulbis scripsit Arist. 20. Probl. eos repositos germinare, quoniam interna ac nutrititia humiditate abũdant: id ita accipiendum est, quemadmodum 5. de Causis plantarum Theophrastus prodidit: videlicet omnia bulbacea lento, quodam humore prædita esse, cuius ope tam diu natiuus calor conseruatur, quousque is ab externo adiutus humiditatem illam explicat, præparat, & noua forma induit. Eos venerem excitare ostendit versiculus apud Athenæum citatus:

Οὐδέν σ' ὀνήσει βολβός, ἂν μὴ νεῦρ' ἔχῃς.

Quod etiam Martialis venuſtiſſimè ſic expreſſit:

Cùm ſit anus coniux, cùm ſit tibi mortua membra,
Quid bulbis aliud quàm ſatur eſſe potes?

Locus Galeni de Fœcundis correctus: & nonnulla ad id ex Lucretio & Paullo. CAP. VIII.

HAnc iuxta omnes impreſſos codices ſentētiam habet Galenus 5. Apho. 63. quòd tam mulieres, quàm viri, ſi temperie quattuor qualitatum potiantur generant, quamuis temperie illa priuatis commiſceantur; intemperati verò numquam generant, niſi contraria intemperie prædictis iungantur, vtpote calidi frigidis, humidi ſiccis, & ita de ſingulis. Sic enim ſuâ lingua ſcribit: περὶ μὲν τῶν εὐκράτως ἐχόντων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ὡς ἀεὶ γεννῶσι, κἂν καὶ δυσκράτοις μίγνυνται. περὶ δὲ τῶν δυσκράτων, ὡς μετὰ τῶν ἐναντίων μόνον. Sed hæc minimè cohærere poſſe rem intimiùs conſiderantibus videbuntur. Quoniam ſi intemperati ſolis intemperiei eorum contrariis naturis copulati gignunt, quî poterunt temperatis iuncti generare? Neque dicendum eſt temperatas naturas intemperatis quibuſuis contrarias exiſtere, aut eas vt non planè contrarias poſſe generationi ſufficere: quoniam Galenus infrà ſatis manifeſtum facit, ſe de ea loqui contrarietate, quæ inter vtraque extrema, non inter alterum extremorum & medium poſita eſt. Ad hæc ſi intemperies ſolùm gignendo aptæ ſunt, quando contrariis copulantur: igitur temperatis quomodocumque iunctæ, erunt infœcundæ. Itaque textum corruptum eſſe potiùs, atque hoc pacto legi debere puto: ὡς ἀεὶ γεννῶσι, ἢν καὶ εὐκράτοις μίγνυνται. namque ſententia vt vera

ſibi conſtabit, quòd temperatis ſi temperati miſceantur ſemper gignunt: intemperati verò tunc ſolùm, quando contrariis ſuæ intemperiei copulantur. Hæc omnia videtur Lucretius in 4. de Natura libro quaſi ſomniaſſe, vbi fœcunditatis varias cauſas exponens, inter alias vnam ſic ponit:

Vſque adeò id magni refert, vt ſemina poßint
Seminibus commiſceri genitaliter apta,
Craſſaque conueniant liquidis, & liquida craßis.

Quod verò paulò pòſt ſcribit, ad concipiendum quoque magnopere conferre, ſi à tergo, beluarum more, vir cum muliere vtatur venere:

Et quibus ipſa modis tractetur blanda voluptas,
Id quoque permagni refert. Nam more ferarum
Quadrupedúmque magis ritu plerunque putantur
Concipere vxores, quoniam loca ſumere poſſunt
Pectoribus poſitis ſublatis ſemina lumbis.

non eſt ita explodendum, vt rationem magnam ſecum non habeat, potiúſque dictu turpe quàm factu videatur. Nam & Paullus Ægineta non contemnendus auctor, quicquid Lucretius ad hanc rem pluribus carminibus ſcriptum reliquit, hiſce verbis lib. 3. cap. 74. complexus eſt: μίξις δ' ἡ ὄπισθεν δοκεῖ πρὸς κύησιν συμφέρειν, id eſt, A tergo coitus iuuare conceptum videtur. Loca verò Lucretij citata Q. Serenus Gordiani Imperatoris præceptor indicare voluit, quando ſcripſit:

Irrita coniugij ſterilis ſi munera languent,
Nec ſobolis ſpes eſt, multos iam vana per annos
Fœmineo fiat vitio res, nécne, ſilebo.
Hoc poterit magni quartus monſtrare Lucreti.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Quid sit Recentatum apud Alexandrum Trallianum, & quæ antiquorum Propomata. CAP. VII.

LEgitur apud Trallianum 11. lib. fuiſſe penes Romanos propomatis genus, quod Romani Recentatum nuncupabant, quódque, vt in eo bibendo magis delectarentur, peculiari quadam arte refrigerabant. Id nomen quid ſignificaret, quódve potionis genus eſſet, multos diu ambiguos tenuit: nec defuerunt, qui Alexandri codicem corruptum eſſe crediderint. Ego verò, ſi coniectari mihi liceat, textum nullo errore ibi eſſe infectum, Recentatúmque Romanos vocaſſe puto vinum antiquum, muſto vel lixiuio vel tortiuo commixtum, quaſique renouatum, quomodo pleroſque hodie factitare conſpicimus. Recentare enim apud veteres in vſu fuiſſe pro renouare, auctor eſt Nonius. Quod etiam ex Gn. Matio teſtatus eſt Gellius lib. 15. cap. 25. Vnde etiam quod à Varrone in libris de lingua Latina vinum Vetuſnouum nuncupatum inuenitur, hoc ipſum Recẽtatum fuiſſe arbitror, quod caupones pro vetere interdum vendere ſolitos memorat Galenus lib. de Cibis boni & mali ſucci. Quo pacto hoc Romani refrigerarent, cùm nihil compertum habeam, id tamen diuinare audebo, eos hanc potionem, vtpote valetudinarijs optatam, aliquo diuerſo modo, ita vt egelida potiùs, aut ſaltem modicè frigida, quàm verè gelida, fieret, non autem vel lamina, vel glarea, vel glacie, vel niue, vel alio ex iis, quos alibi exponam, modis refrigerare conſueuiſſe: tot namque modos vina & aquam inſigniter refrigerandi veteres habuiſſe comperio. Niſi potiùs velimus, Recẽtatum fuiſſe, quod Græci ἀειγλευκὲς, Latini ſemper muſtum & ſemper dulce vocarunt,

ac refrigerandi consuetudinem non ad bibendi tem-
pus, sed ad recentati conficiendi modum esse refe-
rendam. Sic enim de hoc loquitur Columella lib. 12.
cap. 29. Mustum vt semper dulce tamquam recens
,, permaneat, sic facito. Antequàm prælo vinacea subii-
,, ciantur, de lacu quàm recentissimum addito mustum
,, in amphoram nouam, eamque oblinito & impicato
,, diligenter, ne quicquam aquæ introire possit. Tunc
,, in piscinam frigidæ & dulcis aquæ totam amphoram
,, mergito, ita ne qua pars extet. Deinde post dies xl.
,, eximito. Sic vsque in annum dulce permanebit. Co-
,, lumellæ adstipulatur Plinius lib. 14. cap. 9. necnon
,, Florentinus inter Geoponicos lib. 6. cap. 16. Et quo-
,, niam Propomatum mentio incidit, quænam illa fo-
rent non erit absurdum significare. Scribit Paullus
Aegineta cap. 15. lib. 7. propomata mixtiones quasdã
extitisse factas ex mellis despumati sextario vno &
vini quaternis; vt verò Alexander Trallianus lib. 1.
cap. 10. & 11. & alibi sæpe meminit, propomata nulla
alia erant, quàm vina factitia diuersorum generum:
de quibus plura leges apud Columellam & Plinium
magnos Latinæ linguæ auctores, & quę Aëtius inter-
dum προποτισμοὺς vocauit. Hæc autem sic appellata ea
ratione credendũ est, quòd ante reliquos potus atq;
cibos sumerentur. Quam huiuscemodi vina bibendi
consuetudinem sub Tiberio Claudio principe inue-
ctam, medicorum placitis nouitate aliqua sese com-
mendantium, scribit Plinius 14. libro cap. 20. Post
quem Plutarchus 8. Symposiacorum, problemate 9.
dum queritur, tempore suo propomatum vsum, qui
nouis morbis occasionem præstaret, inductum, nil
aliud intellexit, quàm quòd Plinius antea detestatus
erat, hæc scilicet factitia vina bibẽdi morem. Quam-

uis προπόματος, vti antiquæ consuetudinis, apud Athenæum est mentio. Cur verò ita à medicis commendatum sit, opinor, quòd vt principibus ac nobilibus viris largiorem bibendi copiam facerent, ea vina excogitarint, quæ variè affectos stomachos curarent, confirmarent, & ad bibendum impunè magis excitarent: quando etiam non deerant, qui vt copiosiùs potare atque edere possent, vina praua, quæ ipsis incitarent vomitum, præpotabant. De qua re sic Iuuenalis Satyra 7.

— tandem illa venit rubicundula totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur vrna
Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexin,
Dum redit, & terram luteo ferit intestino.

De variis antiquorum refrigerandi vina & aquam modis. De Decocta, & quæ fuerit Calda. quid apud Plautum thermopolium & thermopotatio. CAP. VIII.

VAriis modis aquam refrigeratã veteres potare censuisse inuenio. Eos enim niuibus antiquissimis vsque temporibus illud egisse, quam Niuatam vocat Theodorus Priscianus lib. 2. cap. 13. satis Athenæus ex Alexi, Dexicrate, Eutycle, & Xenophonte in 3. Dipnos. probauit: vbi etiam niues potasse, eásque in fossis magnis, quibus quernos ramos superinijciebant, conseruare consueuisse, memoriæ mandauit. Etsi Martialis dixerit:

Non potare niuem, sed aquam potare rigentem
De niue commenta est ingeniosa sitis.

Quod Plutarchus in 6. Sympos. fieri quoque solitũ scribit cum paleis & rudibus pannis niuibus circunductis, eásque ab aëre tuentibus, & frigiditate ac-

quisita conseruantibus. Protagorides libro Comicarum historiarum secundo, quoddam militum Antiochi regis refrigerandæ aquæ artificium memorat, quòd scilicet aquam die in aprico loco ponebant, & quod crassum erat, nocte incipiente excolantes, reliquam noctis partem in hydriis fictilibus sub dio in editioribus domus partibus exponebant: per totam deinde noctẽ duo pueri ipsa vasa exteriùs irrigabant, & diluculo incipiente purgantes rursus, fæcémque subtrahentes, & tenuem ipsam aquam, maximéque sanitati idoneam facientes, inter paleas hydrias ipsas collocabant: sicque demum illa vtebantur, nullam niuis inopiam cognoscentes. Non admodum ab hoc diuersus erat ille refrigerandi aquam modus, quem Galenus in Alexandria atque vniuersa Ægypto seruatum se vidisse testatur 4. commen. 6. Epid. vbi occidente sole prius calefactam aquam testaceis vasis iniiciebant, eáque vasa fenestris ad ventos expositis, vt tota nocte refrigerarentur suspensa, deinde ante solis exortum humi deposita, frigida aqua conspergebant, ac interdum ipsis folia frigida vitium, lactucæ, & similium circumponebant, vt frigus aquæ noctu acquisitum interdiu conseruaretur. Semus Delius libro Nesiadis secundo, in insula Cimolia loca refrigeratoria excauata scribit, in quibus æstatis tempore vasa fictilia tepida aqua plena deponebant; posteà aquam nulla re niuibus differẽtem exportabãt. Alium refrigerãdi aquam modũ fuisse disputat Plutarchus ex Aristot. 6. Symp. vbi cotibus & silicibus, necnon plumbeis laminis aquæ iniectis, eam refrigerari demonstrat. In puteis quoque vinum refrigerandi morem habuisse veteres, testantur Strattis in Refrigeratoriis, & Lysippus in Bacchis. Ce-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

terùm Neronis postremum aquæ refrigerandæ inuentum nullo prædictorum ignobilius extitit, qui vt frigoris voluptate absque niuis vitiis frueretur, aquã decoqui sibi, vitroque demissam in niues refrigerari curabat. Quem morem ita insecuta ætas Romæ obseruauit, vt Neronis decocta ferè in omnium ore versaretur. De qua sermonem habens Iuuenalis Satyra. 5. sic ait:

Cùm stomachus domini feruet potuque ciboque,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.

& Martialis:

Spoletina bibis, vel Marsis condita cellis.
Quo tibi decoctæ nobile frigus aquæ?

De hac Galenus intellexit, quando 7. Methodi memorat, se interdum stomachi ac membrorum intemperiem aqua niuibus refrigerata curasse: ὡς ἐν Ῥώμῃ (ait ille) σκευάζειν ἔθος ἔχουσι, προθερμαίνοντες τὴν κατασκευὴν, ἣν αὐτοὶ προσαγορεύουσι δεκόκταν. Ne in medium adducam Athenæum, qui libro Dipnos. 3. clarissimè demonstrat, quàm frequens apud Romanos esset decoctæ vsus. Vbi notare licet, eos conuiuas errasse, qui penes eum auctorem probare nitebantur, antiquiores Nerone decocta fuisse vsos. An verò calda vnquam in conuiuiis sanorum vterentur antiqui in potu, dubitatum fuit à multis. Certè ex Philemone & ex Polluce lib. 9 cap. vj. constare potest, aliquando eiusmodi potum vsurpatum esse: quando scribit, caldam chalco, quę ferè est quadrantis nostri vel paulo plus mensura, vendi solitam: quæ pusillitas non lotioni, sed potui inseruire poterat & quando scribit apud Homerum non facilè inueniri aquę calidę potum, sed apud veteres medicos, cùm Hippocrates damnans frigida in neruis, ossibus, dentibus, cerebro, calidam vtilem

esse innuere videatur. Posterioribus sæculis frequentior calidæ potus fuisse inuenitur, ita vt in conuiuiis æquè caldæ atque frigidæ minister haberetur: quemadmodum scribit Iuuenalis Satyra 7.

Quando vocatus adest caldæ gelidæque minister.

Num autem calda, quam medici frequenter sub vocabulo θερμὸν nominant, quamque antiqui potabāt, aqua esset igne soléve calefacta, an aliter, disputata quæstio est. Ego sanè ita semper existimaui, nunquam inter conuiuia veteres aquam calefactam bibisse, quòd ea potiùs concitet vomitum, quàm aut voluptatem, aut commodum afferat. cùm item Plinius potum calidum esse contra naturam probet, argumento brutorum, quæ frigidum prosequuntur; & neque ipse, neque Galenus vllam huiusce potionis, nisi in ægrotis, mentionem fecerint. Caldam autem fuisse aquam illam, quam nulla arte refrigerabant, sed quæ, qualis suapte natura erat, potaturis porrigebatur, ideò opinor, quoniam Martialis, vbi dicit,

Iam defecisset portantes calda ministros,
si non potares Cæciliane merum.
Frigida non desit, non deerit calda petenti.
Sed tu morosa ludere parce siti.

manifestè indicat, se de ea aqua sermonem facere, quæ passim in conuiuiis admiscebatur vino, & eius magna copia habebatur: cuiusmodi profectò extitit aqua nulla arte calefacta, aut refrigerata. Nec aliter sensit Philemon, qui vtilitatem & copiam caldæ demonstrauit, scribens eam quadrante vendi: cùm verisimile sit, aquam frigefactam aut calefactam non ita vili precio venditam fuisse. Nec obstat Platonis sententia nimirum, qui eo loco sitim in exemplum

adducat cupiditatis, & non de ea seriò agat, quæ frigidi atque humidi appetitus ab omnibus definitur. Cur posteà sic appellarint communem potando aquam, eam causam fuisse puto, vt eam à frigefacta niuibus, vel alio ingenio, conuiuis inter petendum, & ministris inter seruiendum distinguere liceret. Quòd si hæc opinio aliquibus minùs placeat, cùm Martialis contrarium manifestè videatur indicare hisce versibus:

Caldam poscis aquam, sed nondum frigida venit, "
Alget adhuc nudo clausa culina foco. "

id saltem necessariò obtinebo, vel tantùm aliqua valetudine affectos toto conuiuio, vel illos, qui vomere cupiebant, vt copiosius & maiori fame ingurgitarent, ante cœnam calefactæ aquæ potu vsos esse. Quod & Antiphanes in Omphale indicauit his versibus:

ἐν χύτρᾳ δέ μοι
Ὅπως ὕδωρ ἕψοντα μηδὲν ὄψομαι;
Οὐ γὰρ κακὸν ἔχω, μηδ' ἔχοιμ'. ἐὰν δ' ἄρα
Στρέφῃ με περὶ τὴν γαστὲρ ἢ τὸν ὀμφαλόν.
Γαρὰ φέρτατος δακτύλιος ἔστι μοι δραχμῆς.

& Strabonicus apud Athenæum viij. Dipnos. is enim Rhodios appellauit albos Cyrenæos, quòd vt his colore dissimiles, sic lasciuia similimi forent: colligens autem illud, ex consueto ipsis calidæ potu perspicuum fecit, Rhodios non ob aliud calidam potasse, quàm vt eius ope acceptos cibos reuomerent, sicque iterum impleri possent. Nisi pro sanis, ad remittendam cùm vinorum tum aquarum vehementiorem frigiditatem, vsurpatam calidam quoque fateamur: quando rationi consentanũ est, inter multos conuiuas fuisse, qui frigidissimo potu, alios qui subfrigido,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

egelidóve delectarentur, rursum aliquos qui ab omnibus frigidis læsi calidum amarent: & iccirco adhiberi in conuiuiis solitum fuisse calefactam atque refrigeratam aquam, vt cuicumque quam magis optasset potus temperaturam efficere liceret. Quid verò apud Plautum Thermopolij, & thermopotationis nomine intelligendum sit, ita statuo, thermopolium fuisse locum vbi dulces venderentur potiones, quas calidas sumebant, ita vt interdum gutture incenderentur, non quòd vinum aut aquam calidam quis sanus in quotidianum vsum adhiberet. Erant autem dulces potiones quæ in thermopolio vænibant, vt in Plauti Pseudolo habetur, murrhina, passum defrutum melina mel. Ad hoc pertinere quoque videtur ea disputatio alibi discutienda, quæ in eodem Athenæi libro tractatur, An post ficus calida, an frigida bibenda sit: & medicorum Græcorum præceptum, qui ad reprimendum renum feruorem caldæ potum ante alios cibos summopere commendant.

Loci Aristotelis emendati ex Theophrasto, & locus Platonis examinatus. CAP. IX.

ARistoteles in 5. Probl. primo, caussam inquirens, qua ambulationes longæ per æquales vias factæ maiorem lassitudinem, quàm per æquales, inducant, id contingere scribit, quia multus ac vehemens motus lassitudinem parit. Subiungit deinde, τοιαύτη ἡ ἀσπερματώδης: quæ vox antiquo interpreti, atque etiam Gazæ occasio fuit, vt non modò ipsi errarent, sed & illi, qui in Lexico componendo eos secuti, scripserũt, ἀσπερματώδης vocem, motum per viam inæqualem significare: cùm nec huiuscemodi signi-

ficatio Aristotelis loco quadret, nec vox alibi vsurpata reperiatur. Itaque restituendum locum esse puto, quemadmodum penes Theophrastum in libro περὶ κόπων inuenitur, quem librum ferè totum ex Aristotelis Problematibus conflatum esse quiuis iudicare potest: ibi enim sic legitur: ἢ ὅτι ἡ πολλὴ κίνησις ποιεῖ κόπον, καὶ ἰσχυρά; τοιαύτη δὲ ἡ σπασματώδης. Quam vocem perbellè intentioni auctoris, & aliis verbis conuenire, vnicuique perspectum esse potest: eò magis, quòd simili voce vsus est Arist. in eadem Probl. particula, Probl. 8. sicuti quoque Hippocrates in 2. de Diæta, vbi concussionum, quæ inter magnos motus collocantur, mentionem fecit, non dissimiliter locutus reperitur, vbi dixit: τὰ διασείσματα ἐμποιέειν σπάσματα. Quod porrò partic. 4. Probl. 22. habetur, οἷον τὸ ἄμυλον ἐκ τοῦ στέατος, multos torsit, quidnam sibi vellet. Siquidem Aristot. æquiparans ibi sanguini id quod paucum ex multo nutrimento efficitur, sicuti semen, exemplum afferens, ea verba subnectit: quæ certè parum cõuenire nemo non videt. Vnde opinor ego sic restitui oportere, οἷον ὁ μυελὸς ἐκ τοῦ στέατος. Nam iis animalibus, quibus sanguis fit seuosus, etiam medullam στεατώδη effici, tradit Aristot. 2. de Partibus animalium, cap. 6. vt sensus esse possit, id valde præcipuum haberi, quod paucum ex multo fit nutrimento, veluti medulla ex seuo, nempe quæ semper exigua ex plurimo seuo succrescit. Quamquam etiam si loco στέατος legamus σιτοῦ, apprimè quadrabit, eò quòd vt amylũ tritici succus est ex magna mole exiguus confectus, ita semen hominis ex multo nutrimento exigua, sed præstantissima pars relicta est. Vt non absque ratione dixerit Auicen. 3. de Natur. animal. cap. 3. seminis exeuntis quantitatem esse, ac si

quadragies tantundem ſanguinis exiret. Illud obiter hoc in loco adnotare volo, Platonem, dum in Timæo ſcriptum reliquit, medullæ morbum omnium periculoſiſſimum eſſe: ſub medullæ nomine cerebrum intellexiſſe, nempe quod ex genere medullarum exiſtere ſcripſerit Galenus ſecundo de Temper. & 2. de Vſu partium. Si enim medullæ nomine vel ſpinalem (vt dicunt aliqui) vel alias medullas comprehendere voluiſſet, parum vera ſanè fuiſſet illius ſententia, quando non medullæ ſpinali, aut alteri, ſed vni cerebro hæc Platonis verba adaptari poſſunt: τὸ δ᾽ ἔσχατον πάντων, ὅταν ἡ τοῦ μυελοῦ φύσις ἀπ᾽ ἐνδείας ἢ τινὸς ὑπερβολῆς νοσήσῃ, τὰ μέγιστα καὶ κυριώτατα πρὸς θάνατον τῶν νοσημάτων ἀποτελεῖ.

Loca Galeni & Cælij Aureliani expoſita, de Angina, & Somno ſorbili. CAP. X.

Galenus in 2. eius, quam ad Glauconem ſcripſit, epiſtolæ parte, inflammationis curandæ rationem ex ſitus partium indicatione captam demonſtrans, multorum affectuum exempla proponit; inter cetera de angina ſecundum Latinorum interpretationem ſcribit, tunc in ipſa venas ſub lingua eſſe pertundendas, quando & vniuerſum corpus iam exinanitum, & paſſio diuturna ſit. Ex quibus verbis nonnulli traxerunt, anginam morbum alioquin acutiſſimum à Galeno inter diuturnos aliquando reponi. Quod tamen falſum eſſe quiſque intelligat, modò Græca verba malè ab omnibus fere interpretata videre velit. οὕτως οὖν κατὰ τὴν συναγχικῶν τὰς ὑπὸ τὴν γλῶτταν φλέβας τέμνομεν, ὅταν ἡμῖν τὸ μὲν ὅλον ἤδη σῶμα κενὸν ᾖ, καὶ χρονίζῃ τὸ πάθος. quæ ſic vertenda ſunt; Ita igitur & in ſy-

nanchicis venas ſub lingua pertundimus, quando iam vniuerſum corpus ſit exinanitum, paſſioque perſeueret. Eſſe enim χρονίζειν hoc in loco, ſicut alibi ſæpius, perſeuerare, facile eſt æquo lectori concedere. Ceterùm id pręſidij genus ab Hippocrate primò omnium propoſitum Cęlius Aurelianus, ſiue potiùs Soranus à Cælio Latinus redditus, in 3. Acut. quattuor rationib. improbat. Primò quòd ex inciſione earum venarum materia copioſior in affectum locum tracta, grauius malum reddat. Secundò quòd ad hoc, vt huiuſcemodi adminiſtratio belle fiat, laqueum collo, qui venas ſubleuet, circundare oporteat, vnde ſuffocationem augeri periculum eſt. Tertiò, quòd ſanguis fluens eo in loco reprimi, diuiſa colligari, ſine manifeſto periculo nequeant. Quartò, quòd etiam ſi ſanguinis fluxus inhibeatur, ſolent tamen loca tumida ſemel aperta leui qualibet de cauſſa reſerari. Sed hæc argumenta parum valent, quando corpus iam ſit ita inanitum, vt aliunde materia confluere nequeat, miniſtroſque optimos habeamus, qui incidere, colligare, & fluoris periculum omne vitare ſciant. Et quoniam Cælij mentionem feci, locum eius alterum ſignare libet, qui cùm libro Acut. 2. cap. 4. altercum bibétes opprimi grauatione ſorbili, ſopori ſimili ſcribat: aliqui non ſorbili, ſed terribili legẽdum, aut eam vocem abradẽdam voluerũt. Ego verò neque tollẽdam eam, neque mutãdam puto: ſiquidem ſoporem eum elegantiſſimè ſorbilem nuncupauit, in quo maximus ſtertor efficitur: qui quòd ſorbitionis clariſſimã imaginem præbeat, præter ſenſus fidem, etiam Plautinus ille Lucrio in Militis fabula manifeſtum fecit, qui interrogatus à Palæſtrione, quid Sceledrus ageret, ſic cũ eo ſermonem habet: *Luc.* Sorbet dormiens *Pal.* Quid

ſorbet. *Luc.* Illud ſtertit volui dicere: ſed quia conſimile eſt, quod ſtertas, quaſi ſorbeas.

De Iſiciis, Itriis, & Libis, variæ obſeruationes & explicationes. CAP. XI.

AVctoris, qui Problemata ſub Aphrodiſienſis Alexandri nomine vulgata edidit, libro eorum primo, quærens, διὰ τί ὁ ἰσικὸς δύσπεπτος; iccirco euenire tradit, quoniam in terendis carnibus multus ſpiritus immiſcetur, qui eum cibum ita leuē facit, vt non in ventriculi fundo ſubſiſtere valeat, ſed in altum efferatur ſemper, ſicq́ue minùs coquatur. Hoc in loco dubitatū eſt, an ἰσικὸς, an ἰσίκιον legēdum ſit: quemadmodum penes Athenæum in 9. Dipnoſ. ſcriptum inuenitur. Ego certè textum Alexandri mendoſum, & ἰσίκιον legendum eſſe crederem, cùm Latini quoque noſtri Iſicia dixerint. Sed dum cogito, Alexandrum Trallianum lib. 7. cap. primo. & lib. vndecimo, cap. 1. pluribúſque aliis in locis eadem voce vſum: fit vt facilè putem vocem, ἰσικὸς, in Problematis mutari non debere. Quæ ratio vna, cum multis aliis, poterit quoque perſuadere, Problemata illa auctorem habuiſſe Alexandrum Trallianum, & non Aphrodiſienſem, à quo omnia ea mutuauit Macrobius, quæ 7. Satur. c. 8. de Iſicis diſputauit. Inſicia porro ſiue Iſicia, de quib. copioſe egit Apicius lib. 11. duplici modo fiebant: vel ex variis carnib. tritis & pipere commixtis, vt Athenæus quoque ſcribit: vel ex piſcibus diuerſis, ſicuti Alexander docet. Ex illorum generib. ſunt Salciciæ noſtræ non multùm nomine differentes. Erat quoque iis ſimile Tetrapharmacum, adeò imperatori Hadriano carum: quod ex faſiano, ſumine, perna, & cruſtulo

crustulo compositum fuisse narrat Spartianus. Horum verò similitudinem quandam referunt Botargę, quorum inuentorem extitisse Heliogabalum meminit Lampridius. Habuerunt quoque veteres aliud edulij genus, ἴτριον vocatum, cuius sæpenumero mentionem fecit Galenus, & alij. Id quomodo fieret, docuit Athenæus: apud quem in 14. Dipn. hæc leguntus: ἴτριον πεμμάτιον λεπτὸν διὰ σησάμου καὶ μέλιτος γινόμενον. quod genus hodie etiam passim in Sicilia, & in Calabria, præsertim apud Thurios populos conficitur, vbi olim Herodotus historiam suam condidit, & vbi magna Sesami, quam incolæ Giorgiolenam vocant, copia nascitur; ita vt eo multis in cōdimentis, amygdalarum, quibus carent, loco vtantur: quo pacto Romę loco sesami amygdalæ in vsu habentur ad cōficienda itria, quæ & ibi, & in Calabria, Siciliáque Coppettæ nuncupantur. Quæ verò à Galeno Itria sæpius nominantur, hoc prorsus modo facta non credo, cùm ab ipso duplex genus tradatur, vnum ῥύημα, alterum λάγανον vocatum: quibus iam compactis papauer inspergi solitum scribit in lib. de Simpl. med. puto tamen haud multùm dissimilia extitisse, illa præcipuè, quæ ῥυήματα vocata memorat. Ex quibus & ex lacte cùm placentas alias fieri consuesse scribat, ea omnino intelligit, quæ Liba à Romanis nominata tradit Athenæus. Vnde qui in primo de Semine Galeni lib. ἴτρια transtulit Liba. Felicianus, hanc rem ignorauit. Quanquam & Liba diuersimodè ab antiquis composita fuisse coniicere licet ex Catonis de Re rustica lib. quorum venditores Libarios Senecam (apud quem pro Libariis perperam Librarij legebantur) vocasse cum Cælio puto.

De Pane furnaceo error in Galeni interpretatione explicatus: & alter de Myrtidano Plinij detectus. Quid sit Tracta Plinio, & Athenæo. CAP. XII.

QVicunque Latinis auctorum interpretationibus contenti, Græcos eorum contextus intelligere non curant, quàm grauiter sæpenumero errẽt, ex multis cognoscere licet. Sed hoc quod nunc de Pane furnaceo propositurus sum, nequaquam minimum est, tum quia panis, (vt Alexander in primo Probl. ex Homeri, ἄλφιτα μυελὸν ἀνδρῶν sępius vocantis, sententia scribit) inter ea, quæ nos nutriunt, primùm locum tenet: tum quia non parum ad valetudinis & vitę conseruationem eius coctura refert. Galenus itaque in primo de Alimentis varias panis cocturas referens, hæc ait; κάλλιστοι μὲν αὐτῶν εἰσὶν οἱ κλιβανῖται, καθ' ὃν εἴρηται τρόπον ὠπτημένοι τε, καὶ παρεσκευασμένοι πρὸς τὴν ὄπτησιν. ἐφεξῆς δὲ αὐτῶν οἱ ἰπνῖται, τὴν αὐτὴν ἐσχηκότες δηλονότι παρασκευήν. ἐπεὶ δ' οὐχ ὁμοίως ὀπτῶνται τὰ διὰ βάθος τοῖς κλιβανίταις, διὰ τοῦτ' αὐτῶν ἀπολείπονται. Quæ verba ita omnes, quos mihi videre contigit, interpretes, conuertunt, vt censuisse videantur panes Clibanitas Galeni esse Furnaceos nostros; ἰπνίτας verò eos, qui in paruis coquuntur furnis. Quam etiam sententiam multi deinceps nec infimi ordinis auctores disertè tenuerunt. Verumenimverò rem contrario modo sese habere, videlicet ἰπνίτας in furnis magnis, κλιβανίτας sub testis aut furnis portatilibus coctos panes fuisse, Galeni verba demõstrant: quando is panes ipnitas (sic mihi liceat loqui) iccirco inferiores clibanitis iudicat, quia illi non æquè extrinsecus, atque intrinsecus coquuntur, vt pani nostris furnis assato euenire ob immoderatum laterum fer-

uorem quotidie obſeruatur: hi verò non minùs intimas quàm extimas partes aſſatas habent, cùm parui furni blandiorem quendam calorem ob eorum tenuitatem acquirant, cuius meritò exactior coctura panis perficitur. Quam item ſententiam expreſſit Hippocrates, quando ſecundo de Diæta ſcripſit, panes clibanitas ſicciſſimos eſſe ob teſtæ humiditatem vniuerſam exugentis, calorem: ipnitas autem, quos rectè furnaceos tranſtulit Cornarius, magis nutrire, quàm verubus aut craticulis coctos, quòd minùs ab igne, quàm illi, vrantur. Quòd porro κλιβανίτης ſiue κριβανίτης panis à furnaceo differens fuerit, Plinius lib. 18. & Atheneus lib. 3. adeò clarè indicarũt, vt amplius quicquã de hoc dicere minime opus habeam. Illud addam, non eſſe medicis ignorandũ, panes noſtros, quos vere ἰπνίτας Hippocratis & Galeni facimus, non eſſe prorſus innoxios: eſſe autẽ innocẽtiores illos, qui ſub paruis teſtis coquuntur eo pacto, quo apud nonnullos homines Biſcocti parantur: quos ſi clibanitas panes appellemus, neque à veritate, neque à veterum appellationibus fortaſſe recedemus. Inter panum genera fuerũt, qui Tractam ab Athenæo & Plinio, voce (vt credo) Romana appellatã, adnumerarint. Sed ego iis aſſentire nequeo: licet putem fuiſſe quandam paſtæ farinaceæ ſpeciem, quæ pani adſimilabatur. Quòd ſi etiã noſtra antiquis cõferre par eſt, Tracta erat quædã mixtura ex fermento & farina conflata, quam manibus ſæpius in formam lõgam & planam trahebãt, vnde nomen tractæ emanauit. quod etiam hodie apud aliquos Italiæ populos durat, qui huiuſcemodi placentas ex fermento & farina cõpactas, ac deinde furnis coctas, Tiratas à trahẽdo populari vocabulo nominant. Plinij verba loco ſuprà citato hæc

ſunt: Durat ſua Piceno in panis inuentione gratia ex alicæ materia. eum nouem diebus macerant, decimo ad ſpeciem tractæ ſubigunt vuæ paſſæ ſucco. Athenæus autem ſic in 3. εἰς δὲ τὰ καπύρια, (καπυρίδια) καλούμενα τράκτα μίξεις, ὥσπερ καὶ εἰς ἄρτον. Tracta in genere neutro pluralis numeri, vt Athenæus profert, etiam apud Catonem ſæpius nominata inueniuntur, & (& vt reor) ea ſunt, quæ hodie tortis ſubtus & ſupra coci ponunt, foliáque ſiue ſpolia vocant. Et quoniam Plinij facta eſt mentio, eius (ni fallor errorem ſubiiciam: is enim libro 15. cap. 31. ſcribit, Veteres, antequàm piperis vſum haberent, loco eius baccas myrti vſurpaſſe. Quod cùm neque apud alios auctores hactenus mihi eam rem diligentiſſimè perſcrutanti legere contigerit, neque admodum rationi conſentaneum videatur: inde potuit faciliter Plinius errandi occaſionem cepiſſe, quòd (vt auctor eſt Galenus in Expoſ. voc. ant.) myrtidanum plurimi πέπερι nominarent: quemadmodum Hippocrates fructum myrti myrtidanum & ipſe vocauit, ſicque piper ab aliis vocatum ſcripſit.

De aquis Veſicariis & Cæretanis. Galeni locus de templo Pacis malè à Giraldo intellectus. CAP. XIII.

MVltas habuerunt maiores noſtri balnearum aquas mirificas pro variis morborum generibus curandis: quarum nomina etſi hodie quoque apud auctores conſeruentur, ipſæ tamen à paucis cognitæ ſunt: ſicuti aquæ Nepeſinæ à Cælio Aureliano inter Italiæ nobiliores adnumeratæ: atque etiam Auguriæ: & præter has Veſicariæ ac Ferratæ à Scribonio Largo & Marcello Burdegalenſi nomi-

natæ: quæ postremæ cùm vbi fuerint à nemine adhuc notatū viderim, me operæ precium factur ū spero, si, quid sentiam, manifestum fecero. Scriptum itaque apud prædictos inuenitur auctores, in Thuscia aquas extitisse Ferratas, quę mirificè vesicę vitia emẽdabant, vnde Vesicariæ vocabantur. Locus verò Milonis Brochi, siue Gracchi, prętoris, hominis optimi, ad quinquagesimum ab vrbe lapidem erat. Has balneas olim Viterbienses esse putaui, quòd illæ sint in Thuscia, vesicæ morbis adhibeantur, & paulò minùs plúsve quinquagesimo lapide ab vrbe distent. Sed cùm anno superiore Centū cellas, siue Ciuitatem veterem, Alexandrū Farnesiū Cardinalem maximum secutus, petiissem; locum conspicatus ab eo oppido duobus miliaribus distantē, vbi vestigia antiquarum balnearum, & amplissimi ædificij apparebant, volui diligentiùs omnia intueri: tandémq; reperi, vbi egregias aliquas balneas fuisse extructas, ad quas ex propinquis montibus per subterraneos cuniculos aqua ducebatur: vnde in eam cōiecturam veni, posse fieri, vt illæ essent aquæ Ferratæ à Scribonio & Marcello nominatæ. Ad quod credendū plurib. rationib. inductus fui. Primò quòd locus ille sit in Thuscia Secūdò, quòd ab vrbe quinquagesimo lapide, si via Cassia eò perueniamus, distet. Tertiò, quòd mõtes illi, à quibus deriuabatur, Ferrati etiam hisce tẽporibus vocentur, nempe quia ferrum ibi nascatur. vt aquas similiter vi ferrea præditas esse conueniat. Quartò, quòd incolæ morbos vesicæ interdum earum, aquarum beneficio curẽt: quãquam vsque adeò deturpatæ & imminutæ sunt, vt pauci illis vti velint. Postremò quòd nullus alius locus vrbi hodie propinquus cognoscatur, cui magis balnearum illarum cōditiones adaptari queãt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

Iam verò quales fuerint huiusmodi balineæ, ex iconographia cognoscetur, quam Pyrrhus Ligorius, totius antiquitatis omnium nostri temporis hominum vir peritissimus, ex situ acceptam apud se habet. Porrò Senanæ & Pantherinæ aquæ apud Cęlium Aurelianum, vt ego sentio, nullæ sunt aliæ, nisi quæ in Patauino & Senensi agris hodie celebrantur: quasi non Pantherinæ, sed Patauinæ legendum sit. De Cæretanis balneis, Strabonis tempestate ad curandas ægritudines varias maximè æstimatis, iam dubitaui. Nunc certior factus, Cære nobilissimam olim vrbem prope eas aquas fuisse sitam, quæ Sitilianæ hodie vocantur, ad credēdum permotus sum, huiuscemodi aquas antiquas quidē, immò ipsa Cęretana balnea à Strabone nominata esse: & quāquam multis temporibus latuerint, ac ferè nihil de illis ab auctoribus scriptū inueniatur; hisce tamen temporibus non parum celebrantur, ob mirificam opem quam in curādis omnigenis fere cutaneis affectibus quotidie pręstant. His de templo Pacis Romę errorem Gregorij Gyraldi subectam, qui auctoritate quadā Galeni falsò intellecta permotus, id ab ęgrotis frequentari consuesse primo de Diis gentium libro scriptum reliquit: cùm nullibi legatur, in illo, aut in alio templo eos vnquam versatos, pręter quàm in insula Tyberina, vbi Aesculapij ædes sitæ erāt, & quodam alio loco in id exstructo, vt qui ad ludos Circenses venirent, si forte fortuna ægrotassent, haberāt vbi commodè curari possent. Sed ne videar sine caussa Gyraldum improbare, Galeni sentētiam in medium ponam, qui in principio libri primi de Differentiis pulsuum, medicos sui temporis coarguens, quòd de nominibus pulsuum futiliter contenderent, ait, sę-

penumero inter eos excitatas eſſe contentiones ſimiles illis, quæ inter medicos in templo Pacis, vel ſuper ægrotos diſputantes oriri ſolebant. Etenim in templo Pacis conuenire conſueuiſſe omnium rationalium artium profeſſores ad diſputandum, ipſemet Galenus in ſermone de Libris propriis manifeſtum fecit: medicos etiam Romæ non rarò ſuper ægrotos digladiatos eſſe, videre eſt in pluribus eiuſdem commentarijs. Verba Galeni citata à Gyraldo clara ſunt. De medicis enim eum, quem dixi, ſermonem habens, ſic ait: πηλίκην οἴει μάχην ἔσεσθαι, ἢ δηλονότι τοιαύτην, οἵαν πολλάκις ὁρῶμεν ἔν τε τῷ τῆς εἰρήνης τεμένει, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀρρώστων; id eſt, Qualem cenſes pugnã fore? an talem, qualem ſæpe videmus inter ipſos ortam in templo Pacis, atque etiam coram ipſis ægrotis? Attamen id ignorari nolo, alibi, quàm Romæ, languentes in templis quãdoque detineri ſolitos fuiſſe, vt curarentur. Quod locupletiſſimè teſtatus eſt Strabo in 8. Geograph. lib. vbi memorat, in Epidauro, Coa inſula, & Trica, Aeſculapij fuiſſe ędes, in quibus magna ægrotorum copia nutriebatur, tabellæque cum curationum inſcriptionibus pẽdebant. An verò idem, vel quid ſimile fuerit Valetudinariũ, cuius loci habetur mentio apud Senecam lib. 1. de Ira, & apud Columellam lib. 11. cap. 1. 16. & lib. 12. cap. 3. 7. certè affirmare non audeo. Puto autem fuiſſe peculiarem locum in vnaquaque priuata domo, vbi ſerui tantùm infirmi curabantur, & detinebantur, eo pacto, quo hodie in monachorum cœnobiis ſimili muneri peculiaris locus dicatus conſpicitur. Hiſce adiiciam & illud, tempore Hippocratis conſueuiſſe medicos in domibus propriis languentes alere, vt maiori ſedulitate eos curarent: de chirurgis loquor: quales

fuiſſe omnes priſcos medicos, ſatis compertum habent, qui in auctoribus antiquioribus & præſertim Hippocratis monumentis legendis ſunt diligenter verſati: immò vſque ad tempora Galeni etiam ſibi-ipſis medicamenta parare ſolitos fuiſſe, multis ex eius commentariis colligitur, præcipuè verò ex vj. de Localib. med. cap. I.

Error in Aëtio correctus de Ficubus, & alia de ipſis. Columellæ de Embammate locus emẽdatus. CAP. XIIII.

VBi remedia exſtinguendę ſiti demonſtrat Aëtius lib. 9. inter cetera, pro tollẽda eorũ, qui ab imbecillitate vires recuperãt, ſiti, ficus ſiccas ſecũdũ Cornarij tranſlationẽ in cibo acceptas cõmendat. Quæ ſentẽtia cùm ſemper mihi ſuſpecta fuiſſet, quòd Hipp. in 2. de Diæta ſcribat, τὰ ξηρὰ σῦκα καυσώδεα: tandem antiquiſſimo vltra ſexcẽteſimũ annũ codice mihi Meſſanæ, dũ ibi cum Alexandro Farneſio patrono meo eſſem, cõparato, inueni loco Siccarum, legi debere, Viridium. Sic enim cõtextus meus habet: δίψαν παύει σῦκα χλωρὰ ἐσθιόμενα. Ex quo loco, quemadmodum etiam ex multis aliis, perſpectum eſſe poteſt, Cornarium habuiſſe codices valde deprauatos. id quod, ſi valetudo mihi concedet, intra paucos annos, magna eruditorum vtilitate, in Hippocrate, & Aëtio, oſtenſurum me polliceor. Ficus igitur virides ſitim auferre non ſolùm medici dixerunt, & præſertim Hipp. loco citato, vbi σῦκα χλωρὰ ὑγραίνειν tradit: necnon Plinius l. 23. c. 7. vbi ſiccas ficus ſitim excitare, virides ſedare, ſcribit: verùm etiam Martialis cognouit, ſcribens:

Chia ſeni ſimilis Baccho, quam Setia miſit,
Ipſa merum ſecum portat, & ipſa ſalem.

Poſt ficus, vt meminit Ariſtoteles 22. probl. 8. alij

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4230/A

vinum alij aquam potãdam esse arbitrati sunt:& laudantium aquam, vt Heraclides Tarẽtinus apud Athenæum disserit, alij calidam aquam, alij frigidam esse potandam voluerunt. Qui calidam prætulerunt, his rationibus inducti sunt, quòd calida manus magis abstergit, quàm frigida. Vnde rationi consentaneum est, in ventriculo statim caloris beneficio ficus dissolui Addebant, calidam aquam ficus extra corpus magis dissoluere, frigidam magis compingere: quasi è ficubus intrò acceptis idem eueniat. Qui verò frigidã superbibendam putabant, frigido dicebant poculo stomacho insidentes ficus grauitate deorsum ferri, & iccirco cùm illæ ob calorem stomachum malè afficiant, ac imbecillum reddant, eiusmodi noxas vitari. Qua ratione alij super potabant merum, persuasi nẽpe, quòd promptè, quæ essent in vẽtre, deorsum propelleret. Oportere enim aiebãt post ficus multo densóque vti poculo, ne illæ in ventre commorarentur, sed in inferiores intestinorũ partes celeriter deferrentur. Arist. quoque in Probl. ficubus superpotandũ vinũ credidit, quòd vt ignis paruus à magno extinguitur, sic exiguus ficuũ calor à vini maiore vincatur, Idẽ commendatũ fuit ab Hipp. 3. de Diȩta lib. in iis, quib. ob frigiditatẽ infirmus est stomachus. Non fuit absque vtilitate rusticorum institutum, quos tradis Galenus cõsueuisse ficus macerare aceto, quod earũ viscìditatem magnopere corrigeret. Non inconuenit, vt hoc loco detegam errorem, qui hactenus in Columella à nemine, quem sciam animaduersus & emendatus fuit, præterquàm à Latino Latinio Viterbiensi, acris iudicij & singularis doctrinæ ac probitatis viro. In lib. enim 12. cap. 34. sic legitur; Qui scilliticum acetum facere volunt, decem bambatæ in tres am-